

T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN
ÖĞRETMEN ÖZ YETERLİKLERİ VE ÖĞRETİMSEL
LİDERLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Ömer YALDIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUYULU

BİNGÖL-2024

T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN
ÖĞRETMEN ÖZ YETERLİK VE ÖĞRETİMSEL
LİDERLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Ömer YALDIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUYULU

BİNGÖL-2024

KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C. Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ömer YALDIZ Tarafından hazırlanan “*Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öğretmen Öz Yeterlik ve Öğretimsel Liderlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*” başlıklı tez, aşağıdaki jüri üyeleri tarafından “**Yüksek Lisans Tezi**” olarak kabul edilmiştir.

Tez savunma tarihi: / /

Jüri Bilgileri:

S.No	Unvan, Adı- Soyadı	Üniversitesi	İmza
1.	Dr. Öğretim Üyesi İhsan KUYULU (Danışman)	Bingöl Üniversitesi	
2.	Doç. Dr. Gökmen KILINÇARSLAN	Bingöl Üniversitesi	
3.	Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Şerif ÖKMEN	Mardin Artuklu Üniversitesi	

ONAY:

Bu tez Bingöl Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun görülmüş ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nün .../.../2024 tarih ve 2024/... sayılı oturumunda alınan .../... no'lu Yönetim Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Bahri PATIR
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “*Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öğretmen Öz Yeterlik ve Öğretimsel Liderlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*” başlıklı “**Yüksek Lisans**” tezimin içindeki bütün bilgi, veri, doküman, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kuralları içerisinde elde ettiğimi, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, elde edilen verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum / kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum verileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı ve bu çalışmanın özgün olduğunu **beyan ederim.**

Beyan edilen bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ettiğimi bildiririm.

.../.../...

Ömer YALDIZ
Öğrenci

TEŞEKKÜR

Öncelikle yüksek lisans eğitimim sürecince birlikte birçok araştırma yapma fırsatı sunan ve tez hazırlık süresince; bana her konuda yardımlarını esirgemeyen, yönlendirip ve destekleyen, bir danışmandan daha fazlası olan ve kendime her zaman örnek alacağım sayın Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUYULU'ya ve yüksek lisans ders hocalarıma en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Ayrıca yaşamım boyunca hep arkamda duran, beni her konuda destekleyen annem Makbule YALDIZ ve Babam Hamdullah YALDIZ'a, kardeşlerim; Ahmet YALDIZ, Mariana YALDIZ, Zuhâl YALDIZ ve dostum Remzi FİDANCI'YA tüm kalbimle sonsuz teşekkür ediyorum.

Ömer YALDIZ
BİNGÖL - 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY SAYFASI	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ	vi
TABLolar DİZİNİ	viii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Öğretmenlik Kavramı.....	3
2.1.2. Öğretmenlik Mesleği	3
2.1.3. Öğretmenlik Yeterlik Alanları.....	4
2.1.3.1. Genel Kültür	5
2.1.3.2. Alan Bilgisi	5
2.1.3.3. Pedagojik Formasyon	5
2.1.4. Beden Eğitimi Öğretmeni.....	6
2.1.4.2. Beden Eğitimi Öğretmeninin Görevleri.....	7
2.2. Öz Yeterlik	8
2.2.1. Öz Yeterlik Süreçleri	8
2.2.1.2. Bilişsel Süreçler	8
2.2.1.3. GÜdülenme Süreçleri	9
2.2.1.4. Duyuşsal Süreçler	10
2.2.1.5. Seçim Süreci	10
2.2.2. Öz Yeterlik Gelişimini Sağlayan Kaynaklar	10
2.2.2.1. Başarılı Deneyimler	11
2.2.2.2. Sosyal Modelden Gözlenen Deneyimler	11
2.2.2.3. Sözel İkna	12

2.2.2.4. Fizyolojik ve Psikolojik Durumlar	12
2.2.3. Öğretmen Öz Yeterliği	12
2.2.3.1. Beden Eğitimi Öğretmeni Sorumluluk ve Yeterlikleri	13
2.2.3.2. Beden Eğitimi ve Sporda Özyeterlik	14
2.3. Lider ve Liderlik	15
2.3.1. Liderlik Davranış Modelleri (Türleri)	16
2.3.1.1. Demokratik Liderlik	17
2.3.1.2. Karizmatik Liderlik.....	17
2.3.1.3. Vizyoner Liderlik.....	18
2.3.1.4. Otokratik Liderlik	18
2.3.1.5. Toksik Liderlik	18
2.3.1.6. Etik Lider	19
2.3.1.7. Dönüşümcü (Transformasyonel) Liderlik	19
2.3.1.8. Etkileşimci (transaksiyonel) Liderlik.....	20
2.3.1.9. Öğretimsel Liderlik.....	20
2.3.1.9.1. Güçlü Öğretimsel Liderlik Davranışları	22
2.3.1.9.2. Öğretimsel Liderlik Rollerini Sınırlayan Etmenler	23
2.3.1.9.3. Öğretimsel Liderlik ve Öğretmen Liderliği	24
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	27
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	27
3.2. Amaç ve Önem.....	27
3.3. Sınırlılıklar	28
3.4. Varsayımlar	28
3.5. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme	28
3.6. Veri Toplama Araçları	31
3.6.1. Özyeterlik ölçeği	31
3.6.2. Öğretimsel Liderlik Ölçeği.....	32
3.6.3. Verilerin Dağılımlarını Gösteren Çarpıklık Basıklık (Skewness and Kurtosis) Değerleri.....	32
3.7. İstatistiksel Analizler.....	33

4. BULGULAR.....	34
5. TARTIŞMA.....	47
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	59
KAYNAKÇA.....	61
EKLER	74
Ek 1. Ölçek Formu	74
Ek 2. Ölçek İzin Kullanımı	78
ÖZGEÇMİŞ	79

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

%	: Yüzde
N	: Katılımcı Sayısı
SS	: Standart Sapma
p	: Anlamlılık Değeri
sd	: Sıra Değeri
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama
r	: Korelasyon Kat Sayısı
χ^2	: Ki-kare Değeri
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumları
Ark	: Arkadaşları

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı.....	30
Tablo 3.2. Mesleki Özyeterlikleri Ölçeği ve Öğretimsel Liderlik Ölçeği Verilerine İlişkin Çarpıklık ve Basıklık (Skewness ve Kurtosis) Tablosu.....	33
Tablo 4.1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları.....	35
Tablo 4.2. Katılımcıların Kıdem Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları	36
Tablo 4.3. Katılımcıların Yaş Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları.....	37
Tablo 4.4. Katılımcıların Okul Kademesi Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları	38
Tablo 4.5. Katılımcıların Okul Türü Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları	38
Tablo 4.6. Katılımcıların Medeni Durum Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları.....	39
Tablo 4.7. Katılımcıların Branş Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları.....	40
Tablo 4.8. Katılımcıların Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları.....	40
Tablo 4.9. Katılımcıların Gelir Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları.....	41
Tablo 4.10. Katılımcıların Sporcu Özgeçmişiniz Var Mı ? Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları.....	42
Tablo 4.11. Katılımcıların Okulda Malzeme Durumu Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları.....	43
Tablo 4.12. Katılımcıların Okul İdaresinin Spora Bakışı Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları.....	44
Tablo 4.13. Katılımcıların Yeterliliğinizi Yansıttığınızı Düşünüyor Musunuz? Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları.....	45
Tablo 4.14. Katılımcıların Mesleki Özyeterlikleri ile Öğretimsel Liderlikleri Arasındaki Korelasyona Araştırma Bulguları.....	46

ÖZET

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öğretmen Öz Yeterlikleri ve Öğretimsel Liderlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu çalışma, 2022–2023 eğitim öğretim yılında Diyarbakır’da devlet ve özel okullarda görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğretmen öz yeterlik ve öğretimsel liderliklerinin incelenmesi amacı ile yapılmıştır.

Bu araştırmaya, kolayda örneklem yöntemiyle seçilmiş 2022-2023 eğitim öğretim yılında Diyarbakır ilinde devlet ve özel okullarda görev yapan 312 beden eğitimi ve spor öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılacak olan kişiler gönüllük esasına dayalı olarak seçilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin sosyo-demografik bilgilerinin yanı sıra “Öz yeterlik Ölçeği” ve “Öğretimsel Liderlik Ölçeği” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Elde edilen veriler istatistik paket programı aracılığıyla analiz edilip sonuçlar yorumlanmıştır. Demografik bilgiler ve diğer grup sorulara ait fikir edinilmesini sağlamak amacıyla aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımları içeren tanımlayıcı istatistikler, katılımcıların öz yeterlik ve öğretimsel liderlik değişkenleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon testi, öz yeterlik ve öğretimsel liderlik düzeylerinin bazı demografik değişkenlerle ilişkisini tespit etmek amacıyla Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis Testi testleri ile Bağımsız Örneklem T (Independent Sample T) ve Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova) testleri uygulanmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda, katılımcıların cinsiyet, kıdem, okul kademesi, okul türü, branş, sporcu özgeçmiş, eğitim düzeyi, okulda malzeme durumu, okul idaresinin spora bakış açısı, gelir durumu ve yeterliliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz? değişkenlerine göre hem öz yeterlik hem de öğretimsel liderlikleri düzeylerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Medeni durum değişkeninde öz yeterlik düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen öğretimsel liderlik düzeyleri arasında bekar öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Yaş değişkeninde ise öğretimsel liderlik düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamış olup öz yeterlik düzeyleri arasında 21-25 yaş lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin öz yeterlik ve öğretimsel liderlik düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor, Öz yeterlik, Öğretimsel Liderlik

ABSTRACT

Examining the Relationship Between Teacher Self- Efficacy and Instructional Leadership of Physical Education and Sports Teachers

This study examines the teacher self-efficacy and instructional leadership of physical and sport teachers in public and private schools in Diyarbakır during the 2022-2023 academic year.

A convenience sample of 312 physical education teachers from public and private schools in Diyarbakır participated in the study as volunteers. The study collected data using the 'Self-efficacy Scale' and 'Instructional Leadership Scale', in addition to socio-demographic information of the participants. The obtained data were analysed and interpreted using the statistical package. Descriptive statistics, such as arithmetic mean, standard deviation, frequency and percentage distributions, were used. A correlation test was conducted to determine the relationship between self-efficacy and instructional leadership variables of the participants. Mann Whitney-U and Kruskal Wallis tests were used to determine the relationship between self-efficacy and instructional leadership levels with some demographic variables. Independent Sample T and One Way Analysis of Variance tests were also applied. The study evaluated the results at a 95% confidence interval and a significance level of $p < 0.05$.

The research found no statistically significant difference between the groups in terms of self-efficacy and instructional leadership levels. This was true for all variables including gender, seniority, school level, school type, branch, athlete background, education level, school equipment status, school administration's perspective on sports, income status, and self-perceived competence. Although there was no significant difference in self-efficacy levels based on marital status, a significant difference was found in instructional leadership levels in favour of single teachers. Similarly, in the age variable, no significant difference was found in instructional leadership levels, but a significant difference was found in self-efficacy levels in favour of teachers aged 21-25. The study found a significant positive relationship between the self-efficacy and instructional leadership levels of the participating teachers in Physical Education and Sport.

Keywords: Physical Education and Sport, Self-efficacy, Instructional Leadership

1. GİRİŞ

Bir toplumun gelişmesinde, kalkınmasında ve ilerlemesinde en önemli etken hiç kuşkusuz eğitimidir. Ertürk (1982)'e göre eğitimi, “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değiştirme süreci” olarak tanımlanmıştır. Bir başka tanımda ise eğitim; zeka, yaşantı, ilgi, yetenek ve kişilik gibi unsurların etkileşimi ile meydana gelmektedir. Bu unsurların etkileşimi sonucunda kişinin amaçları, edimleri, idealleri, bilgi ve ahlaki ölçülerinde değişim meydana gelmektedir (Varış 1978).

Eğitim unsurlarının en önemli öğelerinden biri kuşkusuz öğretmenlerdir. Etkili ve verimli bir eğitim-öğretimin meydana gelmesi için öğretmenlerin sahip olması gereken nitelik ve yeterlikler önem arz etmektedir (Glaser ve ark. 2008; Karacaoğlu 2008). Bir öğretmenin sınıftaki başarısını etkileyen birçok unsur vardır. Bunlar; öğretmenin kişisel özellikleri, öğrencilerle olan iletişimi, dersteki yeterliği ve liderlik davranışlarıdır. Yapılan bir işin ve uygulanan bir mesleğin en verimli ve başarılı bir şekilde icra edilmesi için bireyde olması gereken özelliklere yeterlik denilmektedir (Şişman 2009). Öğretmenin branşı ile ilgili yeterli bilgi ve birikime sahip olmasının yanı sıra; hoşgörülü, sabırlı, yeniliklere açık olması, doğru ve etkili iletişim kurması, öğrencilere rehberlik yapması ve öğrencileri güdülemesi gibi özelliklere de sahip olması gerekmektedir (Eskicumalı 2002; Yetim ve Göktaş 2004; Arslan ve Özpınar 2008).

Öğretmenlik mesleğinde mesleki yeterlik önemli bir konuma sahiptir. Bununla birlikte öğrencilerin öz yeterliklerinin gelişebilmesi için öğretmenin öz yeterlik seviyesinin yüksek olması gerekmektedir. Öğrencilerde öz yeterlik duygusu ilk başta aile içerisinde olan etkileşim ile ve daha sonra okul ortamında uzun bir zamana yayılan süreçle gelişmektedir. Öz yeterlik algısı yüksek olan öğrenci hem daha fazla sorumluluk alacak hem de kendine olan güveni yüksek olacağından fikirlerini kolaylıkla ifade edebilecektir. Aksi durumda ise öz yeterlik algısı düşük olan öğrenciler ders ve etkinliklerde geri planda kalmayı tercih edip kendine olan güveni azalacaktır. Bu yüzden öğrencilerin öz yeterlik algısı öğretmenlerin öz yeterlik algı düzeyinden etkileneceği bir gerçektir (Kiremit 2006).

Tüm bu özelliklere bakıldığında aslında bir öğretmenin sahip olması gereken öz yeterlik algısı kadar liderlik rolleri de önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Çeşitli liderlik türleri olmakla birlikte bunlardan biri olan “öğretimsel liderlik” önemli bir liderlik türü olarak günümüzde üzerinde durulan liderlik türlerinden biridir. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin birçok liderlik türlerine sahip olmaları istenmektedir. Öğretimsel liderlik, 1970’li yıllarda etkili veya başarılı okullarda yapılan araştırmalarla ön plana çıkan, başarılı ve etkili okulla ilgili alan yazında ve yapılan araştırmaların hemen hemen tümünde vurgulanan temel değişkenlerin başında gelen bir konudur (Tatlılıoğlu ve Okyay 2012).

Liderlik türleri içerisinde eğitim alanına özgü olarak geliştirilmiş olan öğretimsel liderlik, okul örgütlerini temel alan bir yaklaşımla oluşturulmuştur (Çelik 2013). Öğretimsel liderliği diğer liderlik türlerinden ayıran en önemli unsur öğrenme ve öğretme süreçlerini merkeze almasıdır (Gümüşeli 1996). Ayrıca Çelik (2013)’e göre öğretimsel liderliği diğer liderliklerden ayıran başlıca özellikler; eğitim örgütlerini kapsayan, öğrenme ve öğretme süreçlerine odaklanan ve öğrenci başarısına odaklanan bir anlayışa sahip olmasıdır. Öğretimsel liderlik, problem çözme becerisine sahip olan ve okuldaki amaçlara ulaşmak için okulda bulunan bireyleri eş zamanlı güdümler olarak da tanımlamaktadır (Krug 1992). Öğretimsel liderlik özelliği yüksek olan öğretmenlerin, öğrencilerin akademik düzeylerinin yüksek olmasını hedefledikleri, okuldaki meslektaşlarının mesleki gelişimlerini motive ettikleri görülmektedir.

Bu kapsamda öğretmenlik branşı içerisinde olan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik ve öğretimsel liderlik özellikleri önem arz etmektedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik ve öğretimsel liderlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik ve öğretimsel liderlik özelliklerini artırarak öğrencilerin başarı, motivasyon ve kendine güvenmeleri konusunda önemli bir yere sahiptir. Bu tür çalışmalar, beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik ve öğretimsel liderlik özelliklerinin gelişimini ve sorunlarının saptanmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Öğretmenlik Kavramı

Öğretmenlik kavramına baktığımızda alan yazında birçok farklı tanımda kullanıldığı görülmektedir. Bunun en önemli sebebi öğretmenlik mesleğinin toplumdaki konumu, işlevi, önemi ve görevi olmasından dolayıdır. Bu sebeple farklı bakış açıları ve yaklaşımlarla öğretmenlik kavramı açıklanmaya çalışılmıştır.

Öğretmenlik kavramına genel olarak kullanılan tanımlardan birisi; Öğretmenlik, önceden alınmış kararlar ve planlar dahilinde belirli olguları bireylere aktaran bir eğitimidir (Sümbül 2001).

Bir başka tanımda; Erden (1995)'e göre öğretmen, bireylerde kalıcı izli davranış değişikliği gerçekleştirmek için belli plan ve program dahilinde yapılan çalışmalardır. Eğitim sisteminin temel ögesi öğretmenlerdir. Bir ülkenin vasıflı insan gücünün yetiştirilmesinde, kalkınmasında, bireyin toplum içinde huzurlu yaşamasında, barışın sağlanmasında, toplumun benimsemiş olduğu kültür ve inançların gelecek kuşaklara aktarılmasında öğretmenin çok önemli bir rol oynaması beklenmektedir.

Özden (1999) Öğretmenliğin temelinde öğretme vardır. Bu öğretme faaliyetini meslek haline getiren kişiler öğretmenlerdir.

Cüceloğlu ve Erdoğan (2013)'a göre öğretmen eğitimin önemli ayrılmaz bir unsurudur. Öğretmenin, son yıllarda toplumdaki konumu kayda değer bir şekilde sarsılmış olmasına rağmen, eğitim sisteminin öznesi olduğu kabul edilmelidir.

2.1.2. Öğretmenlik Mesleği

Öğretmenlik mesleği tanımı genel olarak mesleklerin mesleği olarak tanımlanmayı hak eden bir kavramdır. Çünkü öğretmenlik, diğer mesleklerin devrimsel ve bilişsel ayrıntılarının öğretilmesi sürecinde kilit bir rol oynayan meslektir (Türer 2009).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. Maddesinde (MEB 1973) "Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas

mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdür” şeklinde tanımlanmıştır. Bu bağlamda, öğretmenlik belli bilgi ve niteliklere sahip olmayı ve bunları gerektirdiği şekilde aktarmayı gerektiren bir meslektir.

Öğretmenlik mesleğini yapacak bireylerin alanında mesleki yeterliğe sahip olması gerekir. Çünkü öğretmenlik mesleğine sahip olan kişilerde özel alan bilgisi ve becerisine hakim olmayı gerektirir (Şişman 2006).

Öğretmenlik mesleği mesleki anlamda formasyon gerektirdiği gibi aynı zamanda özel alan bilgisi ve profesyonel statüde bir meslek olmasının yanında eğitim ve öğretimle ilgili kültürel, bilimsel, toplumsal, teknolojik ve ekonomik boyutlara sahiptir (Bursalıoğlu 2022).

2.1.3. Öğretmenlik Yeterlik Alanları

Yeterlik, herhangi bir iş veya görevi en etkili ve verimli bir şekilde yerine getirebilmek için bireyin sahip olması gereken özelliklerdir. Bir işi yerine getirmede ve bu işin gerektirdiği sorumluluğu icra etmek için gerek duyulan bilgi, beceri ve yetenekleri tasvir eden bir kavramdır. Yeterlik kavramı, belirli görev veya sorumlulukları kabul edebilir bir seviyede yerine getirmede sahip olunması gereken kabiliyeti vurgular (Uygur 2010). Öğretmen yeterliği ise öğretmenlik mesleğini verimli ve etkili bir şekilde yerine getirmede ve mesleğini icra etmek için gerekli olan bilgi, tutum ve beceriler olarak açıklanmıştır.

Öğretmenler resmi eğitim kuruluşlarında öğretimi derleyen, düzenleyen ve bunları aktaran kişilerdir. Toplum içindeki bireyler de yeri geldiğinde çevresindeki bireylere yeni edimler kazandırırılar ancak buradaki yeni edimler kazandırmaya çalışan bireyler öğrenen durumundadır. Resmi eğitim kurumlarında öğretmen faaliyetinde bulunan bireyler ise öğretmendir. Bu bakımdan öğretmen ve öğrenen arasında farklılıklar bulunmaktadır. Çünkü öğretmen planlı, kontrollü ve amaçlı bir biçimde çalışırken öğrenen ise gelişigüzel ve yaşantılar yoluyla hareket eder. Eğitim sistemi; eğitim ve öğretim programı, öğretmen, öğrenci, yönetici, personeller, araç-gereç ve çevre unsurlarından oluşan bir sistemdir. Bu sistemin başlıca öğelerinden biri ise kuşkusuz öğretmenlerdir. Çünkü öğretmenin niteliği ve yeterliği eğitimdeki başarıyı ve niteliği önemli bir biçimde etkiler (Gerek 2006).

2.1.3.1. Genel Kùltür

Öğretmenlerden beklenen yeterliklerden biri de genel kùltür seviyesidir. Çünkü öğretmenler içinde bulunduğu çevreden başlayarak toplumun sorun ve eksikliklerini görebilmek ve bu durum karşısında öneriler sunabilmektedir. Eğitilmiş bir birey toplumdaki sorunları görebilen ve bu sorunları çözebilme kapasitesine sahip kişiler olarak tanımlanır. İyi bir öğretmenden beklenen başka bir özellik iyi bir lider ve iyi bir yönetici olmasıdır. Öğretmenin iyi bir lider olması onun sadece sınıfta değil aynı zamanda toplum içinde de örnek alınmasını sağlar. Öğretmen bu yolla sadece sınıfta değil aynı zamanda toplumda da bir rol model olma görevini üstlenebilir ki bu da toplumun eğitimi ve gelişimi açısından önemli bir durumdur. Öğretmenlerin görevlerinden biri toplumsal kùltür ve gelenekleri öğrencilere aktarmak ve bunu yerine getirebilmesi için de içinde bulunduğu toplumun ve ailelerin yaşam tarzlarını ve kùltürel özelliklerini iyi bilmesine bağlıdır (Terzi 2003).

2.1.3.2. Alan Bilgisi

Alan bilgisi, öğretmenin öğretimi yapacağı alan ile ilgili bilgi, tutum, beceri ve değerleri öğretmen adaylarına kazandırmayı hedefler. Öğretmen adaylarının aldığı alan bilgisi dersleri ile öğretim yapacağı okul düzeyinde ve öğretim kademesine hizmet edecek bilgi, tutum, beceri ve değerleri kazandırmayı hedefler. Öğretmen adaylarının alan bilgisi dersleri ile görev yapacağı okulun kademe düzeyi ve öğretim alanına hizmette bulunacak bilgi, tutum, beceri ve değerlere sahip olması bakımından büyük önem taşır (Sarıoğlu ve ark. 2005). Bu doğrultuda alan bilgisi, öğretmenin eğitim gördüğü alanıyla ilgili bilgi ve becerileri öğrenciye kazandırması bakımından önemli bir yere sahiptir.

2.1.3.3. Pedagojik Formasyon

Etkili ve verimli bir öğretmen olmak için sadece kendi konu alanını bilmekle yeterli değildir (Terzi 2003). Öğretmenlik meslek bilgisi, eğitim programının önemli bir ögesini oluşturan pedagojik formasyon derslerinin öğretmen adaylarına gerek hizmet öncesi, gerek hizmet içi eğitim programları vasıtasıyla etkili ve verimli bir şekilde kazandırılması, eğitimin niteliği ve öğretmen niteliği açısından gereklidir (Atasoy 2004).

Öğretmenlik bakımından bilen öğretir algısının doğru bir ifade olmadığı gibi öğretmen bildiğini de öğrencilere en doğru şekilde nasıl öğreteceğini de bilmesi gerekmektedir. Çok iyi Türkçe veya İngilizce bilen bir öğretmenin bunu ilköğretim kademesindeki çocukların seviyesine uygun anlatabilmesi gerekir. Bir öğretmenin öğretmenlik mesleğini gerektirdiği gibi yapması için o meslekle ilgili bilgi, beceri, teknik ve yöntemlere sahip olması gerekmektedir (Terzi 2003).

2.1.4. Beden Eğitimi Öğretmeni

Milli Eğitim Bakanlığı kadrolarında görev alan ve farklı branşlardan oluşan genel bir tarife öğretmenlik denilmektedir. Bu farklı branşların kendilerine ait bir alanın oluşturduğu birçok yetki, görev ve sorumluluk bulunur. Bu branşlardan biri de beden eğitimi öğretmenidir. Beden eğitimi öğretmenlerine mesleki açıdan baktığımızda; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında beden eğitimi ve spor etkinlikleri gibi dersleri de bünyesinde barındıran bir meslektir (Çoban ve ark. 2003).

Beden eğitimi öğretmeni; Milli Eğitimi temel ilkelerine bağlı olarak bireylerin beden, ruhen ve zihnen gelişmelerini sağlayan, okul içi ve okul dışı sportif faaliyetleri yürüten, düzenleyen ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kişiler olarak tanımlanmaktadır (Karaküçük 2008).

Üniversitelerin beden eğitimi öğretmenliği bölümünden mezun olan veya beden eğitimi ve spor yüksekokulundan herhangi bir bölüm bitirip formasyon almış lisans mezunu bireylere beden eğitimi öğretmeni denilmektedir (Karaküçük 1991). Bir başka deyişle beden eğitimi öğretmeni; beden eğitimi dersinin öğretim programlarını yerine getirebilecek düzeyde alan, meslek ve genel kültür bilgisine sahip olması, farklı eğitim kurumlarında beden eğitimi dersi ile okul dışı ve okul içi etkinliklerine özgü eğitim-öğretim görev ve sorumluluklarını yerine getiren özel bir uzmanlık mesleği olarak tanımlanmıştır (İrez 2005).

2.1.4.1. Beden Eğitimi Öğretmenin Özellikleri

Gelişen genç nesillerin eğitimi ve yönlendirilmesi, beden eğitimi öğretmenlerinin fiziksel, sosyal, zihinsel ve ruhsal açıdan örnek olması önemli bir yere sahiptir (Tamer ve Pulur 2001).

Beden eğitimi öğretmenlerinin alanı ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili özelliklere sahip olması önemli bir yere sahiptir. Beden eğitimi öğretmeni;

1. Spor yeteneği olan,
2. Göz-el ve ayaklarını eşgüdümle kullanabilen,
3. Bedence sağlam ve güçlü,
4. Spora karşı ilgili ve bu alanda başarılı,
5. Düşüncelerini başkalarına açık bir biçimde aktarabilen,
6. İyi bir öğrenme ortamı sağlayabilen,
7. Dikkatli, işine özen gösteren,
8. Mesleğinin sorunları ile ilgilenen ve çözüm yolları bulmaya çalışan,
9. İnsanlarla iyi iletişim kurabilen, sevecen, hoşgörülü, sabırlı,
10. Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlayabilen,
11. Kendini geliştirmeye istekli, coşkulu, yaratıcı kimseler olmaları gerekir (MEB 1961).

2.1.4.2. Beden Eğitimi Öğretmeninin Görevleri

MEB tarafından onaylanan ilgili mevzuat ve öğretim programında, beden eğitiminin konusu ile ilgili hangi bilgi, tutum, beceri ve davranışların farklı yaşlardaki öğrencilere hangi yöntem ve tekniklerle kazandırılacağı belirtilmiştir. Beden eğitimi öğretmenleri bu program çerçevesinde;

1. Eğitim vereceği grubun düzeyine uygun bir çalışma planı hazırlar,
2. Kendisine ayrılan ders saatlerinde bu planı uygulayarak öğrencilere alanı ile ilgili bilgi ve beceri kazandırır,
3. Öğrencilerin başarılarını değerlendirir, başarı düzeylerini artırıcı önlemler alır,
4. Eğitici kol çalışmalarında görev alarak öğrencilerin yeteneklerini geliştirici etkinlikler düzenler,
5. Öğrencilerin gelişimlerini izler, sorunlarının çözümüne yardımcı olur,
6. Alanı ile ilgili gelişmeleri izler, bunların öğretim programlarına yansıtılması için ilgililere önerilerde bulunur,
7. Nöbetçi olduğu günlerde, okulun düzen ve disiplinini sağlamak üzere görev yapar,
8. Sınıf öğretmeni olarak, öğrencilerin alan ve ders seçmelerine yardımcı olur, yönetimle ilişkilerini sağlamaya çalışır (MEB 2000).

2.2. Öz Yeterlik

Psikolog Albert Bandura, sosyal öğrenme alanındaki çalışmaları ile bilinen ve öz yeterlik kavramının bu alanda bahseden psikologdur. Kişinin, bir performansı göstermek üzere gerekli kararlar alma, organize etme ve başarılı bir şekilde yapabilme gücüne ilişkin kendi yargısını öz yeterlik olarak tanımlamıştır (Bandura 1997).

Bir başka deyişle sosyal öğrenme kuramı kişinin eylemlerinin çevre, zeka ve öz yeterlik algısına bağlı bir şekilde geliştiği kabul edilmektedir (Temiz 2009).

Yaşamımızda yer alan eylemlerin ve olayların kontrol mekanizmalarından birisi de öz yeterliktir (Ventura ve ark. 2014). Bir başka deyişle bireyin kendisi hakkında neleri yapmakta yetenekli gördüğüdür (Schunk 2014).

Woolfolk (1993) Öz yeterliği: “Kişinin karşılaştığı yeni bir durumla ilgili olarak yeterlilik geliştirebileceğine olan inançları ve yeteneklerini organize edebilmesi” şeklinde ifade etmiştir.

Bandura (1997)’ya göre herhangi bir durumda mücadele eden, vazgeçmeyen ve başarılı olan insanların öz yeterlik algıları yüksektir. Fakat herhangi bir mücadele edilmesi gereken durumda gerekenleri yerine getirmede öz yeterlik seviyeleri düşük insanlar stresli ve kaygılı olurlar.

Çiftçi ve Taşkaya (2010)’ya göre herhangi bir durumda öz yeterliği yüksek olan bireyler daha başarılı olmakta ve hedefe daha kısa sürede ulaşmaktadır.

2.2.1. Öz Yeterlik Süreçleri

Bu başlık altında bilişsel, duyuşsal, güdülenme ve seçim süreçlerine yer verilecektir.

2.2.1.2. Bilişsel Süreçler

Bandura (1994), herhangi zorlayıcı bir eylemi yapmadan önce zihinsel olarak bir planın oluştuğu ve öz yeterliğin bu zihinsel süreçleri önemli ölçüde etkilediğini belirtmiştir. Öz yeterlik seviyesi düşük olan insanlar herhangi bir durumda başarısız olacaklarını düşünerek eldeki zorlukların üstesinden gelme ihtimalini de düşürmektedirler. Öz yeterlik seviyesi yüksek olan insanlar ise herhangi bir durumda başarılı olabileceklerine dair bir

öz değerlendirmeye sahip olduklarından dolayı önlerine çıkabilecek her türlü yenilik ve zorluklarla uğraşmakta daha isteklidirler. Bunun sonucunda herhangi bir zorlukta hedeflerine ulaşma yolunda başarı göstermekte ve hedeflerine doğru daha istikrarlı adımlar atmaktadırlar (Mehmood 2019).

2.2.1.3. GÜDÜLENME SÜREÇLERİ

Çoğu zaman insanlar eylemlerini belirleyen bilişsel süreçlerdir. Hedeflerini ve bundan dolayı eylemlerinin belirlenmesinde etkili olan öğelerden biri de güdülenmedir. GÜDÜLENME, kişinin hedeflere ulaşabileceğine dair inanış oluşturur ve kişinin öz yeterlik algısı ile yeniden düzenlenir (Küçük Kılıç 2014).

Bandura güdülenme sürecini 3 unsurda açıklamıştır. Bu unsurlar bilişsel hedefler, nedenselleştirme ve sonuç beklentileridir. Bireylerin öz yeterlik algısını bahsedilen bu 3 unsurun bilişsel güdülenmelerin tümünde etkili olduğu belirtilmiştir (Atasoy 2010).

Bilişsel hedefler sürecinde öz yeterlik algıları önemlidir. Bireyin üstesinden gelebileceği hedeflere yönelik ortaya koyduğu davranışlar güdülenme gerektirmektedir. Bir hedefin belirlenmesinde bireyin kendini değerlendirmesi işin niteliğinden daha önemli ve daha etkilidir. Yüksek öz yeterliğe sahip olan bireyler belirlenen hedeflere ulaşmada başarısız oldukları durumlara yönelik efor artıracak ve belirlenen hedeflere ulaşmak isteyeceklerdir. Bu durum güdülenme sürecinin hedef belirleme aşamasının öz yeterlik algısına olan etkisini göstermektedir (Bandura 1997).

Nedensellik unsurunda ise herhangi bir durumda bireyin başarı veya başarısızlık nedenlerine olan inancı üzerinde durulmuş ve bu durumların güdülenmeyi etkilediği açıklanmıştır. Herhangi bir durumda bireyin nedenseller üzerindeki düşünceleri bireyin ortaya koyduğu performansı, güdülenmeyi, ve duygusal tepkileri öz yeterlik vasıtasıyla etkiler. Yani öz yeterliği yüksek olan birey herhangi bir başarısız durumda bunu yeteri kadar çabalamamaya bağlarken, öz yeterliği düşük olan bireyler ise bunu yeteneksizliğe bağlarlar (Ataş 2009).

Bir diğer unsur olan sonuç beklentisinde güdülenme süreci, bireyin davranış sonuçları ve bu sonuçların değerlerine olan beklentilere bağlı olarak şekillenir. Bireyler yapabileceklerine olan algıları doğrultusunda da davranışlarda bulunur. Bu yüzden

kısmen de olsa sonuç beklentisinin güdülenmeye etkisi öz yeterlik algısı tarafından yönetilir. Bireyler herhangi bir durumda kendilerini o işi yapamayacak durumda gördükleri zaman farklı seçeneklere yönelirler. Sonuç olarak, kendilerine verilen görevlere farklı güdülenme düzeyinde yaklaşmaları, öz yeterlik seviyeleri ve sonuç beklentilerine bağlı olarak değişmektedir (Bandura 1997).

2.2.1.4. Duyuşsal Süreçler

Pajares (2002)'e göre öz yeterlik algılar duyuşsal süreç üzerinde önemli bir etkiye sahiptir ve herhangi bir etkinliğin uygulaması ve seçimi süresince bireylerin sergileyeceği tavırlar üzerinde etkilidir. Yüksek öz yeterlik seviyesine sahip olan bireylerin zor durumlarla mücadele ederken sakin ve rahat olmalarına yardımcı olur. Düşük öz yeterlik seviyesine sahip olan bireyler ise yapmış oldukları herhangi bir çalışmada, gerçekte olduğundan daha güç ve anlaşılması daha zor olduğuna inanırlar. Bu tarz bir düşünce, kişinin herhangi bir sorunu çözmedeki bakış açısını daraltır ve bununla beraber kaygı ve stres oranını artırır. Bu yüzden öz yeterlik algısı bireylerin başarı düzeylerini önemli ölçüde etkilemektedir.

2.2.1.5. Seçim Süreci

İnsanoğlu içinde yaşadığı çevrenin bir ürünüdür. Bu doğrultuda bireyin öz yeterlik algısı aynı biçimde bireyin yaşam tarzını, hayatını ve toplum içindeki rolünü şekillendirir.

Bandura (1995)'ya göre insanlar yaşadığı çevrenin bir ürünü ve aynı zamanda üreticisidir. Bu yüzden öz yeterlik bireyin yapacak olduğu etkinlikleri ve bireyin seçmiş olduğu çevreyi etkilemektedir. İnsanlar kendilerini yeterli gördüğü durumlarda istekli, yetersiz gördükleri durumlardan ise kaçınırlar. İnsanların yaptığı seçimler yaşamlarına yön verecek doğrultuda çeşitli sosyal çevre, ilgi ve becerilerini geliştirirler. Seçilmiş çevrelerde belli ilgi, değer ve yeteneklerinin gelişimi devam eder.

2.2.2. Öz Yeterlik Gelişimini Sağlayan Kaynaklar

Bandura tarafından öz yeterlik gelişimini sağlayan dört öz yeterlik kaynağı olduğu kabul edilir. Bandura (1997), öz yeterlik algısı bireyin davranışlarını şekillendirmesiyle birlikte öz yeterlik algısının nasıl ortaya çıktığını bilmek, geliştirip sürmek açısından önemli bir yere sahiptir. Bu kaynaklar;

1. Başarılı deneyimler,
2. Sosyal modelden gözlenen deneyimler,
3. Sözel ikna,
4. Fizyolojik ve psikolojik durumlardır.

2.2.2.1. Başarılı Deneyimler

Bireyin kendi tecrübeleri, onun etkili olmasıyla ilgili bilgiler ve deliller sunmaktadır. Bireyin herhangi bir durumda başarı ya da başarısızlık duygularını temel almaktır (Bandura 1986).

Bu doğrultuda başarılı deneyimler, öz yeterlik gelişimini sağlayan kaynaklar içerisinde en önemlisidir. Bireylerin herhangi bir etkinlik sonucunda başarılı veya başarısızlık durumunda elde etmiş olduğu bilgilerdir (Korkmaz 2002). Birey herhangi bir etkinlik veya karar sonucunda göstermiş olduğu başarı daha sonra benzer durumlarda başarılı olabileceğinin göstergesidir (Bandura 1977). Bundan dolayı herhangi bir görevde bireyin başarısı onda pekiştirici etkisi yaratır ve bireyi benzer görevlerde benzer davranışlar göstermesine güdülemektedir.

2.2.2.2. Sosyal Modelden Gözlenen Deneyimler

Bireyin kendisine model olarak aldığı kişilerin onun kendine olan yakınlık derecesi ile ilişkilidir. Birey model olarak aldığı kişi ile ne kadar çok benzerlik kurarsa etkisi de o derece fazla olur. Model alınan birey iyi bir eğitmenise, bireyde pozitif yönde gelişim gösterir. Fakat model aldığı eğitmenin kötü bir performansına sahipse bu pozitif yönde gelişim düşüş gösterir (Woolfolk Hoy ve Burke Spero 2005).

Örnek alınan başarılı ve yetenekli kişilerin tecrübeleri: Bireyin kendine model olarak aldığı kişilerin herhangi bir etkinlikteki başarılı veya başarısız durumları, bireyin de aynı etkinliklerde başarabileceğini veya başaramayacağına olan inancını güçlendirir (Bandura 1977; Korkmaz 2002; Senemoğlu 2005).

Model alınan kişilerin bireyin başarısında olumlu sonuçlar doğurabileceği gibi pes etmeme ve ısrarlara rağmen bir başarısızlık durumunda negatif etki de gösterebilir (Bandura 1982). Mehmood (2019) model alınan kişilerin öz yeterliğin gelişmesi için

birey tarafından denk görülmesi gerektiğini ve farklılıklar var ise bireyin öz yeterliği üzerinde oluşma ihtimalinin düşük olacağını belirtmiştir.

2.2.2.3. Sözel İkna

Bandura (1994) başarı sağlamak için insanların gereksinim duydukları bir diğer yol sözel iknadır. Pajares ve Schunk (2001) başkalarının birey hakkında belli becerilere sahip olduğu yönündeki değerlendirmeler, bireyin kendiyle konuşması, imgeleme ve diğer zihinsel süreçleri içermektedir. Bireyin katıldığı herhangi bir etkinlikte onun başarabilecek yeterliğe sahip olduğuna inandırılan bireyler, daha fazla emek harcamaya çalışırlar. Bu insanlar, herhangi olumsuz bir durum ortaya çıkması halinde bile kişisel eksikliklerini düşünmeden ve yapabileceklerine olan inancından şüphe duymadan çaba harcarlar. Sözel ikna boyutunun öz yeterlik üzerindeki etkisi telkin eden kişinin profesyonelliğine, saygınlığına ve güvenilirliğine bağlıdır (Feltz ve Lirgg 2001).

2.2.2.4. Fizyolojik ve Psikolojik Durumlar

Bireyin herhangi bir etkinliğe olan başarma veya başaramama beklentisi öz yeterlik algısını etkilemektedir (Korkmaz, 2002). Mehmood (2019) insanların herhangi bir durumda neşeli, stresli, kaygılı veya huzurlu olabileceğini belirtmiş ve bu ruhsal durumun öz yeterliği etkileyebileceğini söylemiştir. Aynı zamanda kaygı ve stres durumlarının öz yeterliği etkilemesinden dolayı bireyin performansında bir düşüş olacağını ileri sürmüştür. Bandura (1994) stres ve kaygı gibi durumların bireyin bir görevi yapmasındaki inancına zarar vereceğini ve başarıya karşı stres ve kaygının bir zafiyet olduğunu belirtmiştir.

2.2.3. Öğretmen Öz Yeterliği

Lee ve ark. (2013)'na göre eğitim-öğretim sürecinde öğrencilerin başarı düzeyini, öğretmenler öğretimsel gücü ve öğretmenlerin öğretimlerini etkileyen farklı değişkenleri ele almak ve birbirleriyle olan bağlantılarına odaklanmanın oldukça önemli olduğundan bahsetmişlerdir.

Eğitim süresince öğrencilerin öz yeterlik duygusunu geliştirmede ve öğrenciyi her açıdan destekleyen öğretmenlerdir. Bu açıdan bakıldığında etkili ve verimli bir eğitim-öğretim süresi boyunca öğretmenin öz yeterlik duygusu önemlidir (Turcan 2011).

Son yıllarda yapılan araştırmalar, eğitim-öğretim süresince öğrenme ve öğretmenin etkili olduğu en önemli faktörlerden biri de öğretmen yeterliğidir. Öğretmen yeterliği, öğrenci başarısı ve performansı üzerinde olumlu sonuçlar oluştuğu kanaatindedir (Hoa ve Hau 2004).

Yüksek öz yeterlik inancına sahip olan öğretmenler herhangi bir başarısızlık karşısında vazgeçmemekte; farklı ve yeni teknikler kullanmakta; ders plan ve programında esnek davranmakta; öğrencilerinin başarılarında olumlu sonuçlar almaya yönelik öğrencilerini güdülemektedir (Gibbs 2002).

Düşük öz yeterlik inancına sahip öğretmenler ise aynı yöntem ve teknikleri kullandıkları, kendini aşan işlerden kaçındıkları, eğitim süresi boyunca zorluklar yaşayan öğrencilere yardımda bulunmadığı ve ders içeriğini zenginleştirmek için zaman harcamadıkları görülmüştür. Aksine yüksek öz yeterliğe sahip öğretmenlerin farklı yöntem ve teknikleri kullandıkları, kendini aşan işlerin üstesinden gelebileceği inancında olduğu, eğitim süresi boyunca zorluklar yaşayan öğrencilere vakit ayırdığı, öğrencilerin başarılarını artırmaya çalıştığı ve ders içeriğini zenginleştirmek için zaman ayırdıkları söylenebilir (Schunk 2014).

Sonuç olarak eğitim-öğretim süresince; öğretmenin kullandığı yöntem ve yaklaşımlar, öğretimin niteliği, anlatılanların öğrencinin kavramasını etkilemekte, bunlar da öğrencilerin başarı düzeylerini belirlemektedir. Bu nedenle, öğretmen adayları iyi yetiştirilmesi ve yüksek öz yeterlik düzeylerine sahip olması gerekmektedir (Üredi ve Üredi 2005).

2.2.3.1. Beden Eğitimi Öğretmeni Sorumluluk ve Yeterlikleri

Beden eğitimi çerçevesinde yeterlilik kavramı, öğretmenlik açısından gerekli olan beceri, bilgi ve tutuma sahip olmak ve beden eğitimi öğretmeninin sahip olması gereken öğretim yöntem ve teknikteki kapasitedir (Ünlü ve ark. 2008).

Milli Eğitim Bakanlığı beden eğitimi ve spor öğretmenliği yeterlik alanını yedi özel alanda açıklamıştır. Bunlar;

1. Beden eğitimi ve spor öğretmeni spor yarışmalarına dair yönetmeliği ve diğer kuralları bilir,

2. Sporcunun güvenlik kurallarını ve sağlık kurallarını bilir,
3. Öğrencinin motorik özelliklerini geliştirir,
4. Öğrencide psiko-sosyal becerileri geliştirir,
5. Bireyin spor yapma bilincini ve spor kültürünü geliştirir,
6. Millî duyguları geliştirir,
7. Tesis ve malzemeleri bilinçli kullanma becerilerini geliştirir (MEB 2004).

Yeterlik kavramı diğer eğitim faaliyetlerinde önemli bir unsur olduğu gibi beden eğitimi ve spor derslerinde de önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Öz yeterlik algısının ortaya konulması ve bu etkinin önemli olması kuşkusuz beden eğitimi öğretmenlerinin algıları önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple başarılı bir eğitim-öğretimin gerçekleşmesinde beden eğitimi ve spor öğretmenin öz yeterlik algılarına bağlıdır (Akkoyunlu ve ark. 2005). Sadece eğitim-öğretim döneminde değil aynı zamanda bireylerin öğrenmeye karşı motivasyonunda ve sağlıklı bir toplum yetiştirilmesinde öz yeterlik algısının etkili olduğu belirtilmektedir. Bundan dolayı beden eğitimi ve spor öğretmenin sahip olduğu öz yeterlik algısı, bilgisi, inancı, anlayışı ve tutumu bir öğretmenin sahip olması gereken özelliklerdir (Sünbül ve Arslan 2006).

Sonuç olarak öz yeterlik algısı yüksek olan beden eğitimi ve spor öğretmenleri yetiştirmek; üretken, milli ve manevi değerlerine bağlı, topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli bir etkiye sahip olacaktır (Ünlü ve Aydos 2010).

2.2.3.2. Beden Eğitimi ve Sporda Öz Yeterlik

Oyun oynama, çocuk ve gençlerin gelişim evrelerinde temel ihtiyaçları olup birlikte vakit geçirme, yenme, yenilme, rekabet ve yenilgiyi hazmetme gibi kavramları beden eğitimi derslerinde kazanma fırsatları olur (Efe 2007). Bireysel tecrübelerin etkilediği gibi bireylerin performanslarına yönelik göstermiş olduğu geribildirimler de öz yeterlik algısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Beden eğitimi ve spor dersinde öğrenciler ile etkileşimde bulunurken onlara verdiğimiz olumlu geribildirimler çocuğun öz yeterlik algısını arttırdığı ve olumsuz geribildirimlerin ise öz yeterlik algılarını düşüreceği düşünülmektedir (Bandura 1994; Feltz 1988). Geribildirim veren kişinin ikna kabiliyeti,

güvenirliği ve uzmanlığına bağlı olarak öğrencinin tecrübeleri kadar olmasa da öz yeterlik algısını olumlu yönde etkilemektedir (Feltz ve Öncü 2014). Öz yeterlik, bireyin fiziksel aktiviteye katılımında etkili ve fiziksel aktivitedeki engelleri aşmasında önemli bir yere sahiptir. Böylelikle birey herhangi bir fiziksel aktivite sırasında önüne çıkan engelleri aşmak ve azalan şansına rağmen öz yeterlik inancı sayesinde fiziksel aktiviteye katılmada kararlı olmakta ve başaracağı inancı gelişmektedir (Bouchard ve Katzmarzyk 2010).

Yapılan çalışmalarda sporcu, antrenör ve takımlarla ilgili başarı sınırlarını yeteneklerine olan inançlarına bağdaştıran örnekler mevcuttur (Moritz ve ark. 2000). Düşük öz yeterliğe sahip olan sporcular; herhangi bir fiziksel aktivite sırasında korku duydukları, yaralanma düşünceleri, başarısızlık durumunda pes ettikleri ve zor hedefleri seçmekten çekindikleri görülürken yüksek öz yeterliğe sahip sporcuların ise herhangi bir fiziksel aktivite sırasında çıkan olumsuzluklara karşı sabırlı olduğu, acılarla baş edebildiği ve zorlu hedefler seçmede korku ve endişe duymadıkları belirtilmektedir (Feltz ve ark. 2008).

2.3. Lider ve Liderlik

Son zamanlarda özellikle üzerinde tartışılan kavramlardan biri olan liderlik kavramı insanoğunun tarihi kadar eskidir. Liderlik süreci ile ilgili yapılan çalışmalar 5000 yıl önce Mısır Hiyeroglif yazıtlarına kadar uzanmaktadır. Yunan filozofları Platon ve Aristo M.S 300 ve 400 yıllarında liderlik, liderliğin nitelikleri ve liderlerin eğitimleri gibi konularda fikirler beyan etmişlerdir (Öztekin 2005). Liderlik, birçok farklı bilim dallarının (sosyoloji, psikoloji, yönetim bilimi, siyaset bilimi) çalışma alanlarına girmiş ortak bir araştırma konusu olmasına karşılık, liderliğin nasıl algılandığı üzerine ortak bir düşünceye varılmamıştır. Bu yüzden liderlik, farklı açılarda ve farklı zamanlarda farklı şekilde tanımlanmış bir kavramdır (Şişman 2004).

Lider ve liderlik kavramları üzerine yapılan bazı tanımlar aşağıdaki gibidir:

Lider içinde bulunduğu grubun bir üyesi olarak, diğer üyeler üzerinde pozitif ve olumlu etkide bulunan kişidir. Takım arkadaşlarının onun üzerinde bıraktığı etkinin fazlasını onlara yansıtan kimsedir. Yani etkilenip etkileme durumu söz konusudur (Başaran 1992).

Lider, içinde bulunduğu toplumun kültürel ve sosyal değerlerinin farkında olup bunların zaman içerisindeki değişimlerinden yola çıkarak toplumun bütün dinamiklerini anlayan kişidir (Kantos 2011).

Liderlik kavramı; düşünce, eylem ve eğilimleri etkileme, yönetme ve yönlendirme sürecidir (Bennis ve Nanus 1985).

Liderlik, izleyicilerin görüşlerini ve eylemlerini etkileme bakımından güç kullanmadır (Çelik 2012).

Liderlik; örgütte bir araya gelen bireylerin, belli amaçlara ve hedeflere ulaşabilmesi için onları etkilemesi ve yönlendirmesi süreci olarak açıklanmıştır (Yılmaz 2008). Bir başka tanımda liderlik, bir grubun içsel ve dışsal olaylarının yorumunu, amaçlarını, bireysel yeteneklerini, motivasyonlarını, aktivitelerini, güç ilişkilerini ve ortak yönlerini etkileyen bir süreçtir (Hoy ve Miskel 2010).

Genelde liderlik üzerine yapılan tanımlarda lider ve liderlik arasında kesin bir tanım yapılmamıştır. Hâlbuki lider bir kişiyi belirtirken, liderlik ise bir davranış olarak karşımıza çıkmaktadır (Aydın 2000). Bu durumda lider, içinde bulunduğu grubun içerisinde onlar en fazla etkileyen kişidir. Liderlik ise daha çok bir etkileme süreci olarak kabul edilebilir (Akgün 2001).

Özetlemek gerekirse; liderlik bireyin içinde bulunduğu örgütün, grubun, toplumun hedeflerine ulaşabilmesi için insanlar arasındaki etkileşimdir. Yani liderlik “etkileme” durumundayken içinde bulunduğu grubun üyeleri ise “etkilenen” durumundadır.

2.3.1. Liderlik Davranış Modelleri (Türleri)

Liderlik davranış türleri, herhangi bir örgüt veya grup içerisindeki bireylerin lider ile olan tutum ve davranışlarını ortaya koyduğu ilişkileri ifade eder. Örgüt içerisindeki kişilerin gerek örgüt hedeflerine gerek kendi hedeflerine ulaşmak için ortaya koydukları çaba ve örgütün içinde yer alma isteği, örgüte olan bağlılık durumu, liderin davranış biçimi ve liderin tavırlarıyla ilgilidir. Bununla beraber liderlik davranış türleri ile birçok araştırma yapılmış ve birçok araştırmacı tarafından literatürde liderlerin ortaya koymuş oldukları davranış türleri ile ilgili birçok gruplandırma yapılmıştır (Telli 2012).

Genel olarak bazı liderlik türleri ile ilgili olan demokratik liderlik, karizmatik liderlik, vizyoner liderlik, toksik liderlik, etik liderlik, otokratik liderlik, dönüşümcü liderlik, etkileşimci liderlik ve öğretimsel liderlik türleri şu şekildedir.

2.3.1.1. Demokratik Liderlik

Demokratik liderlikte asıl amaç çalışanların yapılan organizasyonlarda ve hedeflenen amaçlar doğrultusunda birlikte karar almak, işbirliği içerisinde olmak, alınan kararlara katılımlarını sağlamak ve herhangi bir olumsuz durumda birlikte hareket ederek üstesinden gelmelerini sağlamaktır. Böylece çalışmalarda çalışanlar kendince katıldığı kararları uygun görüp onaylayacağı ve aynı zamanda iş doyumunu ve üretkenliğinin de yükseleceğine inanılır (Yetim 2000).

Demokratik liderlik, herhangi bir grubun içerisinde bulunduğu durumunu üyelerle tartışma ortamına getirmiş ve bu gruptaki üyelerin kendi içlerinde arkadaşları tarafından seçilmesine olanak sağlamıştır. Yapılan çalışmalar gösteriyor ki demokratik liderlik türü diğer liderlik türlerinden daha fazla saygı ve sevgi görmektedir. Bunun nedeni ise gruplarda liderlik yapan bireyler daha çok çalışma arkadaşlarına dostça yaklaşmakta, amaca uygun işlerle uğraşmakta, hedef yönelimli olmakta ve sonuç odaklı hareket etme eğiliminde bulunmaktadır. Fakat demokratik liderliğin olduğu gruplarda diğer liderlik türlerine göre üretkenlik daha azdır. Liderin olmadığı durumlarda birtakım olumsuzluklar da ortaya çıkmaktadır (Arkonaç 1997).

2.3.1.2. Karizmatik Liderlik

Karizma doğuştan gelen bir özellik olup karizmatik liderlik ise daha çok bağışlanmış ve ihsan edilmiş bir liderlik türü olarak görülür. Karizmatik liderler; insanlarda saygı uyandıran, ilham veren, güven ortamı sağlayan, rehber olan, geleceğe yönelik pozitif bir düşünce oluşmasına teşvik eden, bireylerin yaşamlarında önemli durumları görmelerini sağlayan, misyon ve vizyon duygusunu aktaran, insanları güdüleyen ve aynı zamanda izleyenlere enerji ve motivasyon sağlayan sıra dışı yeteneklere ve özelliklere sahip liderlik türü olarak görülür (Oktay ve Gül 2003). Karizmatik liderler özellikle zor durumlarda, kaos ve krizin olduğu zamanlarda ortaya çıkarlar. İzleyenler üzerinde güven ortamı sağlayarak izleyenlerin liderin misyonuna bağlanmasını sağlar. Aynı zamanda güdülenme seviyeleri artarak ortak bir vizyon, ideal ve misyona yönelirler.

2.3.1.3. Vizyoner Liderlik

Vizyoner liderler; içinde bulunduğu toplumundaki insanları toplu bir şekilde harekete geçirme, etkileme, vizyon oluşturmalarını sağlama ve bunu geniş kitlelere aktarma yeteneğidir. Vizyoner liderlikte, insanlar liderinden ziyade liderin oluşturmuş olduğu vizyonun peşinden gitmektedirler (Hamedoğlu 2001). Vizyoner liderler iyi güdüleyici olduğu kadar aynı zamanda işgörenler içinde çok iyi bir ilham kaynağı olmaktadır. Vizyoner liderler grubun içinde olduğu kadar dışında da kişilerle ilgilenir, grubun yatkınlıklarını belirleyip bu doğrultuda değişmeyi sağlar (Çelik 2000).

2.3.1.4. Otokratik Liderlik

Otokratik liderlikte alınan bütün kararlar lider vasıtasıyla olur ve bütün güç liderde düzenlenmiş biçimdedir. Bu lider türü düşüncesince en verimli çalışan ise tüm kararları eksiksiz yerine getirendir ve onların bağlılığına ve ilgisine önem kazandırmaktadır (Yukl 2008). Takipçileri ile random bir şekilde çeşitli bağlantılar içerisinde bulunmayan bu liderlik türü bütün takipçilerine yeniden kendini tamamladığı sözcüler vasıtasıyla elde etmeyi uygun görmüşlerdir. Otokratik liderlikte hiçbir söz hakkı olmayan takipçileri liderlerinin tamamladığı kararlar ve sınırlar dahilinde davranmaya ve tasarlamaya zorlanılmaktadırlar (Erkutlu 2014).

2.3.1.5. Toksik Liderlik

Liderlikler olumlu olduğu gibi olumsuz etkileri de bulunabilmektedir. Bu liderlik türlerinden biri de toksik liderliktir. Toksik liderler yıkıcı davranışları barındıran, kötü niyetli, geçimsiz liderler olarak açıklanmıştır. Toksik liderler, herhangi bir vazifesi bulunmayan özellikleri ve kötü eylemleri ile gruba olduğu seviyede topluluğa da hem de öncülük ettiği topluma bitmeyecek ve tehlikeli biçimde zarar veren kişiler olarak tanımlanmışlardır (Lipman ve Blueman 2005). Bundan dolayı altları ve kurumlarına tahrip edercesine davranışları ile onlara zarar veren liderler olarak değerlendirilir. Reed toksik liderliği hastalık olarak açıklamıştır. Reed hastalığının göstergesi olarak üç belirti üzerinde durmuştur. Bu belirtilerden birincisi lider kişinin kendi alt tabanındaki insanların huzurlarına yönelik kaygısı, ikincisi ise hem bireysel hem de bireylerarası etkileşimlerinde çalışma ortamını olumsuz bir şekilde etkilemeleri ve son olarak üçüncüsü ise liderin sadece kendi çıkarlarını düşünmesidir (Reed 2004).

2.3.1.6. Etik Lider

Etik liderlik son yıllarda yapılan araştırmalarla birlikte diğer liderlik türlerinden daha fazla tartışılmakta ve dikkat çekmektedir (Yaman 2010). Kültürel değerlerimiz ve ideallerimiz ile ilgili liderlerin nasıl hareket etmesini belirleyen ahlaktır. Ahlak, geniş boyutlu ve nasıl hareket edilmesi bakımından yazılı olmayan kararları içerir (Celep 2004).

Grup içerisinde sağlıklı bir güven iklimi oluşabilmesi için etik liderin doğru ve yerinde kararlar vermesi gerekir. Bu hususlar göz önüne alındığında yapılan çalışmalar grup içinde bireylere önemli bir ölçüde etkiler bırakacaktır. Etik ölçünlerin oluşabilmesi için ilk başta iş yerinin üst yönetiminin etik ölçünlere sahip olması gerekmektedir. Bu sebeple etik liderlik rollerine sahip olan bu yöneticilerin toplumsal anlamda sorumluluk boyutu da bulunmaktadır. Sorumluluk hissiyatında oluşan bu gelişme ülke genelinde meydana geldiğinde sosyal hakkaniyetin de kendiliğinden oluşmasına etkiye bulunmuş olacaktır (Yaman 2010). Bu yüzden her yöneticinin etik liderlik özelliklerine sahip olması gerektiği söylenebilir. Etik değerler yöneticilerin tavır ve hareketlerini belirleyen en önemli öğelerden biri olmalıdır. Yani yönetici tavırlarının altında ahlaki değerler ve etik ilkeler olması gerekmektedir.

2.3.1.7. Dönüşümcü (Transformasyonel) Liderlik

Dönüşümcü liderlik, liderlerin örgüt içindeki bireylerin güdülenmelerini arttırdığı ve örgütteki etkinliklere ve organizasyonlara bağlılıklarını yükselttiği zaman dilimi olarak açıklanabilir (Fındıkçı 2013).

Dönüşümcü liderler içinde buldukları zaman diliminden çok geleceğe, değişime, dönüşüme, yeniliklere açık olduklarından dolayı yeni sistemler oluşturma çabası içerisindedirler. Dönüşümcü liderliği diğer liderlik türlerinden ayıran yönlerden en önemlisi gelenekçi yaklaşımda olmadıklarıdır. Bu liderler için en önemli unsurlardan biri bir işi yenilik, dönüşüm ve değişimdir (Cömert 2004).

Dönüşümcü liderler örgüt içerisindeki çalışanlarının güdülenmelerini arttırarak görevdaşlık duygularını ortaya çıkarmaktadır. Örgüt içerisindeki kişilerin yetenek ve becerilerini doğru şekilde kullanmaları için çaba göstermekte ve bu kişilerin amaçlarına

doğru ilgi ve motivasyonlarını arttırmaktadır. Örgüt içerisindeki bireyler arasında vizyon ve misyon farkındalığını ortaya çıkarmaktadır (Yeşil 2016).

2.3.1.8. Etkileşimci (Transaksiyonel) Liderlik

Etkileşimci liderler, örgütte içerisindeki çalışanların geçmişten gelen çalışmalarının verimli ve daha etkin kılmak için bu çalışmalarını iyileştirme gayretiyle iş yapma ve yaptırma yoluna başvuranlardır. Etkileşimci liderler, çaba gösteren çalışanlarına statü verme ve daha verimli çalışmalarını için ödüllendirme yoluna başvururlar. Örgüt içerisindeki bireylerin yaratacı ve yenilikçi yönüyle az ilgilenirler (Eren 2003). Etkileşimci liderler çalışanlar arasında takas işlemini ön planda tutarlar ve çalışanlarına dışsal pekiştireç ve ödüller temin ederek onların motivasyonunu artırarak mevcut işleri yaptırmaya yönelik bir yaklaşım sergilerler. Bu takas işlemi; istisnalarla yönetim (pasif-aktif), müdahalede bulunmama ve koşullu ödüllendirme olmak üzere üç boyutta sınıflandırılmıştır. Bu boyutlarda çalışanların ortaya koyduğu performansa göre ödül ve ceza sistemlerini ortaya koyar. Çalışanların beklenen performanslarında olumsuz bir değişim olduğunda ve liderin beklediği hedeflere ulaşılmadığında istisnalarla yönetim meydana gelir. Liderin örgütteki çalışanlara sınırsız bir özgürlük tanınması ve onları serbest bırakması ise müdahale etmeme boyutunu ortaya çıkarır (Cemaloğlu ve Kılınç 2012).

2.3.1.9. Öğretimsel Liderlik

İşletmelerde uygulanan liderlik türlerinin eğitim ve öğretime yansıtılması zordur. Bu yönüyle öğretimsel liderlik eğitim ve öğretimin gereksinimlerine karşı cevap verebilen bir liderlik türü olmasıyla oldukça önemli bir konuma sahiptir (Akgün 2001).

Öğretim liderliği, eğitim alanında yeniden yapılanma çalışmalarıyla önemli bir konuma sahiptir. İşletmelerde olduğu gibi okullarda da başarıya etki eden çeşitli durumlar söz konusu olmuştur (Kılınç 2008). Bu yönüyle öğretimsel liderlik; diğer liderlik türleri içerisinde ilgi alanı doğrudan eğitim-öğretim olan, okulun iklimi ve çevresiyle ilgilenen, öğretmen, öğrenci ve müdür arasındaki koordinasyonu sağlayan aynı zamanda bu çalışmaların temellerini ortaya çıkaran bir kavramdır.

Öğretimsel liderlik, eğitim-öğretim faaliyetleri içerisinde öğretmen ve öğrencilerin öğrenmeye ilgi duyacağı ve kalifiyeli öğrenciler yetiştirebilecek öğrenme koşulları oluşturmak amacıyla okul ikliminin ve ortamının yeterli, etkin ve üretken bir duruma getirilmesi için yapılan çalışmalardır (Çelik 2000).

Öğretimsel liderlik, öğrencilerin öğrenme seviyelerine uygun etkili ve verimli olabilecek bütün liderlik davranışlarını ortaya koymaya yönelik bir süreci ifade eder. Bu tanımdan hareketle, öğretimsel liderlerin eğitimdeki tüm kademeleri ziyaret ederek eğitim planlamasını düzenlenmesi olarak açıklanır. Öğretimsel liderlik özelliğine sahip bireyler, başarılı bir okul iklimi oluşturmak ve okulun vizyon ve misyonunu yerine getirebilmek için öğrenci, öğretmen ve diğer çalışanları etkiler ve çaba gösterir (Özdemir ve ark. 2013).

Öğretimsel liderlik ile ilgili genel bir tanım vermek gerekirse; öğretmen, müdür ve diğer çalışanların okulla ilgili durumlarda bireyleri etkilemek için kullanılan güç ve edimleri ifade eder. Okuldaki öğrenme ve öğretme süreçleri üzerinde yoğunlaşmasından dolayı diğer liderlik türlerinden ayıran en önemli yönü olarak açıklanır. Bundan dolayı okulda öğrenci, öğretmen, öğretim programları ve öğretmen-öğrenme süreçleriyle ilişkili olmayı gerekli kılmaktadır (Gümüşeli 1996).

Hallinger ve Murphy'nin (1985) geliştirmiş olduğu öğretimsel liderlikle ilgili davranışları aşağıdaki gibi üç grupta toplamıştır;

- I. Boyut: Okulun Misyonunu Tanımlama
  1. Okulun amaçlarını geliştirme
  2. Okulun amaçlarını açıklama
- II. Boyut: Eğitim Programı ve Öğretimi Yönetme
  1. Öğretimi denetleme ve değerlendirme
  2. Eğitim programını koordine etme
  3. Öğrenci başarısını izleme
- III. Boyut: Olumlu Öğrenme İklimi Geliştirme
  1. Öğretim zamanını koruma
  2. Varlığını hissettirme
  3. Öğretmenleri çalışmaya özendirme
  4. Öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlama
  5. Akademik standartlar geliştirme ve uygulama

6. Öğrencileri öğrenmeye özendirme, görevlerinden oluşmaktadır.

Özetle öğretimsel liderlik, kendi döngüsünde geliştikçe geliştirilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenme ve öğretme süresince okuldaki tüm paydaş ve ortakları birlikte etkileyen bir liderlik türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretimsel liderlik kavramı üzerine birçok tanımın olmasının sebebi, bireyselleştirilebilir olmasından dolayıdır. Bundan dolayı bilgi çeşitliliğinin çok fazla olması öğretimsel liderlik kavramına daha da değer katmaktadır.

Öğretmenlerden okul ve okul sistemi içerisinde beklenen şey, sınıfın tam zamanlılığından çıkılması gerektiği ve lider olmalarıdır. Günümüzde öğretmen liderliği yeni bir kavram olarak karşımıza çıkmamakla birlikte ilkokul, ortaokul ve lise dâhil olmak üzere tüm eğitim kademelerinde önemli bir yer edinmektedir. Bütün öğretmenlerin liderlik becerileri olmasına karşın, öğretmenlerin kadro ve mevcut konumlarında liderlik gelişiminin ilerlemesi önemlidir. Literatürde liderlik üzerine yapılan çalışmalara baktığımız zaman liderlerin sadece bağımsız bir şekilde çalışmadıkları aynı zamanda diğer çalışanlarla birlikte çalıştıkları, işbirliği yaptıkları ve farklı kişilerin yönetim konumlarına sahip olduklarını göstermektedir. Günümüz okulları buna örnek verilebilir. Bu okullarda sadece okul müdürü lider değildir. Veliler ve öğrenciler de yönetim sürecine dâhil olmaktadır (Anderson 2004).

Öğretimsel liderlik kuramında genelde okul müdürlerine yönelik bir davranış olarak gösterilse de öğretmenlerin de bu davranışları gerçekleştirmesi gerektiğine değinen Baloğlu (2001), öğretmenlerin aynı bir orkestra şefi gibi sınıf ortamını yönlendirmesi ve düzenlemesi gerektiğinden bahsetmiştir. Aynı zamanda her öğretmenin liderliği bilmesi ve sınıf lideri olması gerektiğini önermiştir.

2.3.1.9.1. Güçlü Öğretimsel Liderlik Davranışları

Çelik (2000), Smith ve Andrew tarafından geliştirilen öğretimsel liderlerin davranışları aşağıdaki gibi açıklanmıştır;

1. Program ve öğretimdeki öncelikli konuları belirleme
2. Okulun hedeflerinin gerçekleştirilmesine kendini adanma
3. Okulun amaçlarının gerçekleştirebilmesi için gerekli kaynakları sağlama ve kullanma yeterliğine sahip olma

4. Öğretmenler öğrenciler veliler ve toplumun beklentilerini karşılayacak olumlu bir iklim oluşturma
5. Sürekli olarak öğrencilerin okul başarısını artırma doğrultusunda geliştirme ve öğretme etkililiğini sağlama
6. Okulun karar verme sürecinde grupların ve ilgili birimlerin görüşlerini alma
7. Etkili materyal sağlama ve kullanma, öğretmenleri akademik başarılarını artırmak için onlara zaman ayırma ve gerekli desteği sağlama.

2.3.1.9.2. Öğretimsel Liderlik Rollerini Sınırlayan Etmenler

Yapılan birçok araştırmada okul müdürleri ve öğretmenlerin öğretim liderliğini istenilen seviyede icra etmek için yeterli zamanın olmadığını dile getirmektedir. Bu benzer araştırmaların sonuçları kıyaslandığında; öğretimsel liderliğe engel olan durumlar yasal, bürokratik ve kanuni sınırlamalar aynı zamanda öğretimselliğe ilişkin zamanın çok kısıtlı olduğu ve rol beklentilerinde uyumsuzluk olduğu görülmüştür (Griffin 1993).

Bunlar kadar önemli başka bir husus ise müdürlerin eğitim-öğretim bilgilerinin yeterli seviyede olmadığıdır (Hallinger ve Jozeph 1987). Başka bir kısıtlayıcı etken ise dünya üzerinde çeşitli coğrafyalarda az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin yetersiz ekonomik koşullara sahip olmasıdır. Öğretimsel liderlik üzerinde sınırlayıcı bazı faktörler aşağıdaki gibi açıklanmıştır (McEvan 1994).

Öğretim liderliği davranışını ortaya koymada ve sergilemede engel olan durumlar; öğretmenlerin ve müdürlerin yasal ve bürokratik kısıtlamaların yanında farklı beklentiler, zamanın kısıtlı oluşu, istikrarsızlık, eldeki kaynakların yetersizliği, yetişme eksikliği ve vizyonsuzluk olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin ve okul müdürlerinin etkin bir şekilde öğretim liderliğini yapabilmelerini kolaylaştırmak, okul ve sınıfların etkili ve verimli şekilde çalışmasına katkıda bulunmak için açıklanan bu kısıtlayıcı faktörlerin okul ve sınıflarda azaltılması ile mümkün hale gelebilir. Bu konuda eğitimin üst kurumları ve aracı üst kurumlarında olduğu gibi öğretmen ve okul yöneticilerine de önemli ölçüde sorumluluk düşmektedir. Üst kurumlarda olan bakanlık, öğretmen ve okul yöneticilerin daha özgür şekilde çalışmalarına fırsat sağlayacak imkanlar yaratarak okul ve sınıfların meydana getirdiği düzene daha fazla kaynak sağlamalıdır. Öte yandan lüzumsuz bürokratik işleri azaltmaya

ve kaldırmaya yönelik düzenlemeler yapmalı ve aracı üst kurumları olan eğitim müdürlüklerini, okul yöneticilerini ve öğretmenleri bu konuda özendirmelidir. Ayrıca öğretmen ve okul yöneticilerinin eğitim ve öğretim programı konusunda hizmet içi eğitimlere dahil ederek bilgili ve donanımlı olmalarını sağlamalıdır. Bu eğitimler aynı zamanda sorunun çözümü için de olumlu bir katkı sağlayabilir (McEvan 1994).

Sonuç olarak öğretmen ve okul yöneticileri; özverili, istekli ve cesur olmakla, okul ve sınıf yönetimini müfredatına ve derslerine yön verme bilinciyle, paydaşlarıyla birlikte işbirliği içerisinde çalışarak, eğitim-öğretim süresince kendini geliştirip ve güncelleyerek eğitim lideri olma açısından önemli yol katedebilirler. Çünkü öğretim liderliğine sahip olan öğretmen veya okul müdürü bahsedilen bu engelleri aşmada başarılı olan kişilerdir. Kuşkusuz başarıya giden yolda vaktini düzenli ve planlı bir şekilde kullanmak, devamlı kendini güncellemek ve geliştirmekle mümkün hale gelebilir (Hallinger ve Jozeph 1987).

2.3.1.9.3. Öğretimsel Liderlik ve Öğretmen Liderliği

Alanyazın incelendiğinde liderlik tanımında olduğu gibi öğretmen liderliğinde de net bir tanımının olmadığı görülmektedir. Muijs ve Harris (2003) eğitim kademelerinin ve okul ortamının kendine özgü bir ikliminin olması ve öğretmen liderliğinin de bu farklılıklardan dolayı içinde bulunduğu ortama özgü bir karaktere bürünmesinden dolayı farklı tanımlar meydana getirdiğini dile getirmişlerdir. Öğretmen liderliğinin sorumluluk, rol ve davranış açısından geniş bir alana sahip olması net bir tanımının yapılamamasına yol açmıştır. Bu yüzden farklı ortamlara göre farklı özellikler gösterme anlamına gelen “şemsiye ifade” tabiri kullanılmıştır (Harris 2005). Bu farklı tanımlar göz önünde bulundurularak öğretmen liderliği hakkında farklı tanımlamalara yer verilecektir.

Can (2006) öğretmen liderliğini öğrencilerin paylaşımcı ve katılımcı davranışlar kazandırmak ve öğrencilerin hazırbulunuşluklarına göre yeni bilgiler öğrenmeleri için yol gösteren aynı zamanda öğrencilerin kendilerini geliştirebilmeleri için yönlendirebilme becerisi olarak açıklamıştır. Can (2007) öğretmen liderlerin yalnızca okul veya sınıf içerisinde resmi görev alan bireyler olmadığını, okul dışında da liderlik yapan, sosyal ilişkiler kuran bireyler olduğunu ve onları bu yönden değerlendirmenin daha sağlıklı olduğunu vurgulamıştır. Aynı zamanda öğretmen liderlerin meslektaşlarının gelişimine destek olan, okulda yapılan etkinliklerde arzulu ve etkin roller üstelenen, okul ve sınıf içinde formal süreçlerde etkileyen liderler olduğunu tanımlamıştır.

Okuldaki tüm paydaşları etkileyebilen kişiler lider öğretmenlerdir. Liderler öğretmenler, öğretmenlerin birbirine destek olmalarıyla ilgili bir durumdur. Bunun sonucunda öğrencilere daha yararlı olabilir ve öğretim hedeflerine ulaşmayı daha mümkün hale getirebilir (Pellicer ve Anderson 1995).

Öğretmen liderler sınıfta oluşan herhangi bir problem durumunda çözümler üreten ve değişime açık olduklarını belirterek yeni bilgilere ulaşmaya arzulu olmalarıyla başkalarını cesaretlendiren bireylerdir (Rosenholtz 1989).

Öğretmen liderliği sade bir şekilde öğrencilere görevler vererek veya öğretmenlere belli roller vererek liderliği paylaşmak değildir. Öğretmen liderliği, öğretme sorumluluğunun yanında herkesin liderlik üzerinde söz sahibi olduğuna ve inanılan öğretmen uzmanlığının yeni bir boyutu olarak önümüze çıkmaktadır (Durrant 2009).

Leblanc ve Shelton (1997) ise öğretmen liderliğini farklı kaynaklardan yararlanarak şu şekilde açıklamıştır; çevresindeki bireyleri sorumlu bir şekilde etkileme, başkalarına özellikle öğrencilerine yardımda bulunma, bireylerin kişisel davranışlarını grup davranışlarına değiştirme ve diğer bireylerin hayatlarına hedef ve yön vermek için onları güdüleme süreci olarak tanımlamışlardır.

Öğretmen liderliğini genel olarak ifade etmek gerekirse; diğer öğretmenlerle işbirliği içerisinde danışmanlık, koçluk, müfredat, sınıf ortamını inceleme, rehber olma, okul-aile birliği içerisinde ilişkileri güçlendirme, öğretim yöntem ve teknikleri geliştirme, problemleri tanımlama ve çözme gibi konularda kendini gösterdiği görülmektedir (Howey 1988).

Bilim alanında meydana gelen değişim ve gelişimler hayatımızda olduğu gibi öğretmenlerin de okullardaki öğretim yöntemlerini ve öğrenme ortamlarını etkilemiştir. Geleneksel liderlik tarzının baskın olduğu zamanlarda öğretmenlerinin temel görevi öğretmek olduğu ve liderlik yapmanın mümkün olmadığı görülmüştür. Liderlik teorilerinde meydana gelen değişimler, okulların yapılandırmacı yaklaşımı benimsemesi ve otoriter lider tanımlarından kurtularak dönüşümcü liderlik anlayışı hakim olmuştur (Beycioğlu 2009). Meydana gelen bu değişimler sonucunda öğretim faaliyetlerini meslek haline getirmenin gereği üzerine durulmuş ve bunu meydana getirmek için öğretimsel liderlik kavramının önemi üzerinde durulmuştur. Öğretimsel liderlik ile artık okul

yöneticisinin yanında öğretmenin de liderlik özellikleri belirtilmeye başlanmıştır (Bakioğlu 1998).

Öğretimsel liderlik kavramı, öğretmen liderliği içerisinde ele alındığında günümüz eğitim sisteminde yeni nesiller yetiştirmede sadece bilgiyi aktarmaktan ibare olmadığı anlaşılmaktadır. Öğreten rolünü üstlenmiş öğretmenlerin sadece bilgiyi aktarmaktan ziyade geleceği şekillendirmek gibi önemli görevler üstlendiği açıkça ortadadır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Yapılan bu araştırma alan taraması olup veri toplamak amacıyla anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya katılan gönüllü beden eğitimi öğretmenlerine verilen anketleri doldurmadan önce gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve onayları alınarak kendilerine etik kurul formları imzalatılmıştır. Bu araştırmanın yapılabilmesi için Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik kurulunun 15.03.2022 tarihli 22/6 toplantı sayılı etik kurul kararı alınmıştır (Ek 2.).

3.2. Amaç ve Önem

Eğitim- öğretim içerisinde kuşkusuz önemli bir konuma sahip olan beden eğitimi ve spor öğretmenleri için öz yeterlik ve öğretimsel liderlik önem arz etmektedir. Öz yeterlik ve liderlik eğitim alanında son yıllarda üzerinde durulan araştırma konularındandır. Yapılan çalışmalar, öğretmenlerdeki yeterlilik duygusunun; öğrencilerde başarıya güdüsü, motivasyon ve kendi yeterlilik inancını arttırdığını göstermektedir (Woolfolk ve ark. 1990). Ünlü ve Aydos (2010)'a göre yüksek öz yeterliğe sahip beden eğitimi öğretmenleri; milli ve manevi değerlerin bağlı, üretken ve aynı zamanda topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli bir etkiye sahip olmaktadır. Öte yandan öğretimsel liderlik ise eğitim- öğretim süresince öğretmen ve öğrencilerin öğrenmeye ilgi duyacağı, bilgili ve donanımlı öğrenciler yetiştirmek amacıyla okul ortamı ve ikliminin yeterli, üretken ve etkin bir duruma getirilmesi için yapılan çalışmalardır (Çelik 2000). Öğretimsel liderlik, öğrencilerin öğrenme seviyelerine uygun etkili ve verimli olabilecek bütün liderlik davranışlarını ortaya koymaya yönelik bir süreci ifade eder. Bu doğrultuda öğretimsel liderlik kavramına baktığımızda günümüz eğitim sisteminde yeni nesiller yetiştirmede sadece bilgiyi aktarmaktan ibare olmadığı anlaşılmaktadır. Yapmış olduğumuz bu çalışmanın temel amacı, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öz yeterlik ve öğretimsel liderlik düzeylerini belirlemek ve cinsiyet, yaş, medeni durum, kıdem gibi bazı değişkenlere göre değişip değişmediğini açıklamaktır. Araştırmanın önemi ise; bu çalışmada elde edilecek veriler, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öz yeterlik ve öğretimsel liderlik düzeylerinin ortaya konulmasında etkili olacaktır. Aynı zamanda

literatürde beden eğitimi öğretmenlerine yönelik yapılan öz yeterlik ve öğretimsel liderlik gibi çalışmaların sınırlı olmasından dolayı alanyazına zenginlik katacağı düşünülmektedir.

3.3. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda verilmiştir.

1. Bu araştırmada 2022-2023 eğitim- öğretim yılında Diyarbakır ilinde görev yapmakta olan 312 beden eğitimi ve spor öğretmeninden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
2. Araştırmadan elde edilen veriler, araştırmaya gönüllü olarak katılan beden eğitimi öğretmenlerinin verdiği samimi cevaplar ile sınırlıdır.
3. Araştırmada Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin farklı değişkenler ile Öz Yeterlik ve Öğretimsel Liderlik düzeylerine yönelik bulgular; Öğretmen Öz Yeterlik Algısı Ölçeği ve Öğretimsel Liderlik Ölçeğinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

3.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları aşağıdaki gibidir.

1. Katılımcıların örneklemini temsil etmede yeterli olduğu ve ölçme araçlarını içtenlikle, dürüst ve doğru şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.
2. Araştırmada kullanılan kaynakların geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.
3. Araştırma için kullanılan yöntemin araştırma konusuna uygun olduğu varsayılmıştır.
4. Araştırma için kullanılan veri toplama araçlarının çalışma için gerekli yeterlikte olduğu varsayılmıştır.

3.5. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini, 2022-2023 eğitim öğretim yıllarında Diyarbakır ilinde ortaokul ve liselerde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenleri oluşturacaktır. Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı ortaokul ve liselerde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmeni sayısı yaklaşık 1000'dir. Bu evrenden tesadüfi örneklem yoluyla ulaşılabilen

beden eğitimi ve spor öğretmenleri bu çalışmanın örneklemini oluşturacaktır. Araştırmada veri toplamak için, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bazı demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafında geliştirilen " Kişisel Bilgi Formu " (cinsiyet, kıdem, yaş, okul türü, görev yaptığınız okul, medeni durum, branş, eğitim düzeyi, gelir durumu, sporcu özgeçmiş, okulda malzeme durumu, okul idaresinin spora bakış açısı, yeterliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz?), Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin öz yeterliklerini belirleyebilmek için "Beden Eğitimi Öz Yeterlik Ölçeği", Öğretimsel Liderlik düzeylerini belirlemek için " Öğretimsel Liderlik Ölçeği" kullanılacaktır.

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Demografik Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	116	37.2
	Erkek	196	62.8
Medeni Durum	Evli	172	55.1
	Bekar	140	44.9
Yaş	21-25	50	16.0
	26-30	69	22.1
	31-35	88	28.2
	36-40	41	13.1
	41 ve üzeri	64	20.5
	1-5	122	39.1
Kıdem	6-10	75	24.0
	11-15	51	16.3
	16 -20	23	7.4
	21 ve üzeri	41	13.1
Okul kademesi	Ortaokul	193	61.9
	Lise	119	38.1
Okul Türü	Devlet	250	80.1
	Özel	62	19.9
Branş	Takım	201	64.4
	Bireysel	111	36.6
Sporcu özgeçmişiniz var mı?	Evet	245	78.5
	Hayır	67	21.5
Eğitim Düzeyi	Lisans	254	81.4
	Yüksek Lisans	58	18.6
Okuldaki Malzeme Durumu	Kötü	98	31.4
	Orta	158	50.6
Okul idarenizin spora bakış açısı nasıl?	İyi	56	17.9
	Kötü	45	14.4
Gelir	Orta	143	45.8
	İyi	124	39.7
Yeterliliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz?	Kötü	45	14.4
	Orta	234	75.0
Yeterliliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz?	İyi	33	10.6
	Evet	219	70.2
Toplam	Hayır	93	29.8
		312	%100

Tablo 3.1'e göre araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında erkeklerin 196 kişi ile (% 62.8), kadınların ise 116 kişi ile (% 37.2) olduğu, medeni durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında evli 172 kişi (% 55.1), bekar 140 (% 44.9) olduğu, yaş değişkenine göre dağılımına bakıldığında 21-25 yaşında olanların sayısı 50 kişi ile (% 16.0), 26-30 yaşında olanların sayısı 69 kişi ile (% 22.1), 31-35 yaşında olanların sayısı 88 kişi ile (% 28.2), 36-40 yaşında olanların sayısı 41 kişi (% 13.1) ve 41 ve üstü yaşında olanların sayısı 64 kişi ile (% 20.5) olduğu, kıdem değişkenine göre dağılımına bakıldığında 1-5 yıl çalışanların sayısı 122 kişi ile (% 39.1),

6-10 yıl çalışanların sayısı 75 kişi ile (% 24.0), 11-15 yıl çalışanların sayısı 51 kişi ile (% 16.3), 16-20 yıl çalışanların sayısı 23 kişi ile (%7.4), 21 yıl ve üzeri çalışanların sayısı 41 kişi ile (% 13.1) olduğu, okul kademesi değişkenine göre dağılımına bakıldığında ortaokulda çalışan öğretmenleri sayısı 193 (% 61.9) ve lisede çalışan öğretmenlerin sayısı 119 (% 38.1) olduğu, okul türü değişkeninin göre dağılımına bakıldığında devlet okulunda çalışanların sayısı 250 kişi ile (%80.1) özel okulda çalışanların sayısı 62 kişi (%19.9) olduğu, branş değişkenine göre dağılımına bakıldığında takım sporlarına göre 201 kişi (%64.4) ve bireysel sporlara göre 111 kişi (%36.6) olduğu, sporcu özgeçmiş değişkenine göre evet diyenlerin sayısı 245 kişi (%78.5) ve hayır diyenlerin sayısı ise 67 kişi (%21.5) olduğu, eğitim düzeyi değişkeninin göre dağılımına bakıldığında lisans mezunu olanların sayısı 254 kişi (%81.4) ve yüksek lisans mezunu olanların sayısı 58 kişi (%18.6) olduğu, okuldaki malzeme durumu değişkeninin göre kötü olanların sayısı 98 kişi ile (%31.4), orta olanların sayısı 158 kişi (%50.6) ve iyi olanların sayısı 56 kişi (%17.9) olduğu, okul idaresinin spora bakış açısı değişkenine göre kötü olanların sayısı 45 kişi ile (%14.4), orta diyenlerin sayısı 143 kişi (%45.8) ve iyi diyenlerin sayısı 124 kişi ile (%39.7) olduğu, gelir durumu değişkenine göre dağılımına bakıldığında kötü olanların sayısı 45 kişi ile (%14.4), orta olanların sayısı 234 kişi (%75.0) ve iyi olanların sayısı 33 (%10.6) olduğu, yeterliliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz değişkenine göre dağılımına bakıldığında evet diyenlerin sayısı 219 kişi (%70.2) ve hayır diyenlerin sayısı 93 kişi (%29.8) olduğu görülmektedir.

3.6. Veri Toplama Araçları

Veri toplamak amacıyla yapılan bu araştırmada “anket yöntemi” tekniğine başvurulmuştur. Yapılan anket formu üç bölümden oluşmakta ve toplamda 68 soru yer almaktadır. Birinci bölümde demografik değişkenlerle ilgili 13 soru yer almaktadır. İkinci bölümde, 24 sorudan oluşan " Öz Yeterlik Ölçeği" kullanılmış ve üçüncü bölümde ise 31 sorudan oluşan "Öğretimsel Liderlik Ölçeği" kullanılmıştır.

3.6.1. Öz Yeterlik Ölçeği

Araştırmada veri toplama aracı olarak Köse (2007), tarafından Türk kültürüne uyarlanan öğretmenler ve öğretmen adaylarına uygulanabilen ‘Öğretmen Öz yeterlik Algısı Ölçeği’, beş dereceli likert tipi 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki maddelerin 1, 2, 4, 6, 9, 12, 14 ve 22. maddeler öğrenci güdülenmesi boyutu,

3, 5, 8, 13, 15, 16, 19 ve 21. maddelerin ise sınıf yönetimi faktörü, 7, 10, 11, 17, 18, 20, 23 ve 24. maddeler ise öğretim stratejileri boyutunu oluşturmaktadır.

3.6.2. Öğretimsel Liderlik Ölçeği

“Öğretimsel Liderlik” ölçeği Gün (2012) tarafından geliştirilen 31 madde ve tek bir alt boyuttan oluşan bir ölçektir. Öğretimsel liderlik ölçeği 5’li Likert şeklinde olup ölçeğin puanlaması 1,2,3,4,5 şeklinde yapılmış ve ölçekten alınabilecek en yüksek puan 155, en düşük puan ise 31’dir. Ölçekteki maddelere katılım düzeyleri; “5= Her Zaman”, “4=Çoğunlukla”, “3=Ara Sıra”, “2=Az” ve “1=Çok Az” olacak şekilde derecelendirilmiştir.

3.6.3. Verilerin Dağılımlarını Gösteren Çarpıklık Basıklık (Skewness and Kurtosis) Değerleri

Veri setindeki dağılımın normal olup olmadığını belirlemek için çarpıklık ve basıklık testleri yapılmıştır. Ayrıca, veri setindeki aşırı değerleri belirlemek için Z-skorları kullanılmıştır. Potansiyel aşırı değerler tespit edildikten sonra, bu değerlerle ne yapılacağına karar vermek gerekmektedir. Bu aşırı değerler ya veri setinden çıkarılabilir, dokunulmadan bırakılabilir ya da veri dönüşümleri uygulanabilir. Bazı kaynaklar, her üç yaklaşımın da denenmesi ve hangi yaklaşımın veri yapısını en iyi açıkladığının belirlenmesi gerektiğini önermektedir (Zijlstra 2007; Raykov 2008). Uç değerler, genellikle diğer verilere göre oldukça farklı olan ve istatistiksel analiz sonuçlarını önemli ölçüde etkileyebilen veri noktalarıdır. Bu uç değerler, istatistiksel analizlerde önemli sapmalara yol açabilir. Örneğin, uç değerlerin bulunmadığı bir veri analizi ile karşılaştırıldığında, uç değerlerin dahil edildiği analizler, ortalama değerlerin sapmasına, ilişkilerin daha düşük veya daha yüksek görünmesine ve regresyon analizindeki katsayıların doğruluğunu etkileyebilir. Bu nedenle, bu etkili gözlemler belirlenmeli ve veri analizindeki etkileri dikkate alınarak nasıl ele alınacağına karar verilmelidir (Zijlstra 2007). Osborne ve Amy (2004)’e göre uç değerlerin, hata varyansını artırıcı etkileri vardır ve istatistiksel testin gücünü azaltırlar. İkinci olarak uç değerler, eğer puanlar seçkisiz dağılmışsa, normalliği etkilerler. Uç değerler, çok değişkenli analizlerde temel varsayımlara zarar vererek sonuçları etkileyebilir. Bu varsayımlar, verilerin dağılımıyla ilgili öngörülerimizi içerir. Eğer veriler, belirli bir düzenlilik göstermeli veya belirli bir dağılım örneği izlemeliyse, uç değerler bu düzeni bozarak analizlerin doğruluğunu

etkileyebilir. Ayrıca, uç değerler bazen anlamlı sonuçlar elde etmemizi sağlayabilir veya bu sonuçların yanıltıcı olmasına sebep olabilir. Bu durum da yapılan tahminlerde veya sonuçlarda bir tür yanılgıya yol açabilir. Osborne ve Amy'nin (2004) yaptıkları bu araştırmada evren bir araştırmacının uygun bir evrenden aldığı örnekleme yapılan gerçek bir çalışmada, 1988 yılında ulusal eğitim boylamsal çalışmasına katılan 23.396 denektir. Yapılan araştırmanın amacı gereği, bu örneklem iki gruba ayrılmıştır. Araştırmada, "normal" ifade puanları Z değeri -3 ile +3 arasında değişen puanlar, "uç değerler" ise Z değeri -3 ile +3 aralığı dışında olan puanlar. Shao (2002)'ya göre çalışmada kullanılacak verilerin normal dağılım göstermesi, çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 3 arasında olmasına bağlıdır. Bununla birlikte ± 1 arasında bulunan basıklık değeri çoğu psikometrik ölçümler için mükemmel olarak kabul edilir, ancak belirli bir uygulamaya bağlı olarak ± 2 aralığında bulunan bir değer de kabul edilebilir değerdir (George ve Mallery 2010). Tablo 3.2'de çarpıklık ve basıklık tablosu incelendiğinde verilere ilişkin değerlerin ± 2 aralığında olduğu bu da verilerin normal dağıldığını göstermektedir.

3.7. İstatistiksel Analizler

Tablo 3.2. Öz Yeterlik Ölçeği ve Öğretimsel Liderlik Ölçeği Verilerine İlişkin Çarpıklık ve Basıklık (Skewness ve Kurtosis) Tablosu

Öz Yeterlikleri Ölçeği ve Öğretimsel Liderlik Ölçeği	Mean Rank	Std. Error	Skewness	Kurtosis
Güdülenme	4,36	,446	-,863	1,812
Öğretim	4,19	,494	-,552	,684
Sınıf	4,14	,502	-,576	,704
Öz Yeterlik Toplam	4,23	,442	-,646	1,123
Öğretimsel Liderlik Toplam	4,11	,430	-,281	,700

Öz yeterlik ve öğretimsel liderlik ölçekleri aracılığıyla toplanan veriler istatistiksel paket programı SPSS.22 programı aracılığıyla analiz edilip elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır. Ölçeklerin güvenilirlik analizleri için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanarak yapılmıştır. Demografik bilgiler ve diğer grup sorulara ait fikir edinilmesini sağlamak amacıyla aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımları içeren tanımlayıcı istatistikler sunulmuştur. Katılımcıların Öz yeterlilik ve Öğretimsel Liderlik boyutları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon (Spearman) testi uygulanmıştır. Öz yeterlik ve Öğretimsel Liderlik alt boyutlarının bazı demografik

değişkenlerle ilişkisini tespit etmek amacıyla ilk etapta çarpıklık ve basıklık (Skewness and Kurtosis) testlerine bakılmış olup test sonucuna göre bağımsız ikili grupların karşılaştırmalarda Bağımsız Örneklem T (Independent Sample T) ve Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova), testi uygulanmıştır. Bağımsız çoklu grupların karşılaştırılmasında değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın bulunması durumunda ise bu farklılığın hangi grup veya gruplardan kaynaklandığını belirleyebilmek amacıyla da Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çalışmada elde edilen istatistiksel sonuçlar açıklanacaktır. İlk olarak araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin demografik özelliklerine yer verilecek ve araştırmanın kapsamında öğretimsel liderlik ve öz yeterlik ölçeklerinde elde edilen diğer istatistiksel işlemler açıklanacaktır.

4.1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz yeterlikleri İle Öğretimsel Liderliklerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

	Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S.s.	t	p
Öz Yeterlik	Güdüleme	Kadın	116	4,34	,434	-.368	.623
		Erkek	196	4,36	,454		
	Öğretim	Kadın	116	4,22	,478	.746	.356
		Erkek	196	4,17	,504		
	Sınıf	Kadın	116	4,20	,451	1.802	.193
		Erkek	196	4,10	,527		
Öz Yeterlik Genel Toplam	Kadın	116	4,26	,421	.833	.224	
	Erkek	196	4,21	,455			
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	Kadın	116	4,12	,433	.303	.801	
	Erkek	196	4,10	,429			
Toplam			312				

Tablo 4.1. incelendiğinde araştırmaya katılanların cinsiyet değişkenine göre öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında, öz yeterlik genel toplam puanında ve öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.2. Katılımcıların Kıdem Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderliklerinin Kıdem Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

Alt Boyutlar		Kıdem	N	$\bar{x}$	S.s.	F	p
Öz Yeterlik	Güdüleme	1-5	122	4,38	,430	1,539	,191
		6-10	75	4,25	,484		
		11-15	51	4,40	,421		
		16-20	23	4,41	,368		
		21 ve üzeri	41	4,39	,478		
	Öğretim	1-5	122	4,24	,483	2,299	,059
		6-10	75	4,04	,522		
		11-15	51	4,23	,497		
		16-20	23	4,25	,426		
		21 ve üzeri	41	4,24	,473		
Sınıf	1-5	122	4,16	,472	1,349	,252	
	6-10	75	4,04	,556			
	11-15	51	4,23	,478			
	16-20	23	4,05	,462			
	21 ve üzeri	41	4,17	,527			
Öz Yeterlik Genel Toplam	1-5	122	4,26	,416	1,820	,125	
	6-10	75	4,11	,490			
	11-15	51	4,29	,435			
	16-20	23	4,24	,377			
	21 ve üzeri	41	4,26	,453			
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	1-5	122	4,13	,423	1,314	,265	
	6-10	75	4,02	,417			
	11-15	51	4,11	,475			
	16-20	23	4,17	,363			
	21 ve üzeri	41	4,18	,439			
Toplam			312				

Tablo 4.2. incelendiğinde araştırmaya katılanların kıdem değişkenine göre öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında, öz yeterlik genel toplam puanında ve öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.3. Katılımcıların Yaş Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderliklerinin Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

Alt Boyutlar		Yaş	N	$\bar{x}$	S.s.	F	p
Öz Yeterlik	Güdüleme	21-25	50	4,48	,405	3,398	,010
		26-30	69	4,21	,497		
		31-35	88	4,33	,476		
		36-40	41	4,39	,362		
		41 ve üzeri	64	4,43	,390		
Öz Yeterlik	Öğretim	21-25	50	4,36	,481	2,466	,045
		26-30	69	4,09	,532		
		31-35	88	4,15	,490		
		36-40	41	4,16	,484		
		41 ve üzeri	64	4,24	,448		
Öz Yeterlik Genel Toplam	Sınıf	21-25	50	4,31	,479	2,859	,024
		26-30	69	4,02	,536		
		31-35	88	4,11	,495		
		36-40	41	4,10	,521		
		41 ve üzeri	64	4,20	,449		
Öz Yeterlik Genel Toplam	Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	21-25	50	4,38	,421	3,276	,012
		26-30	69	4,11	,476		
		31-35	88	4,20	,456		
		36-40	41	4,21	,417		
		41 ve üzeri	64	4,29	,382		
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	21-25	50	4,24	,408	2,244	,064
		26-30	69	4,04	,435		
		31-35	88	4,05	,501		
		36-40	41	4,13	,337		
		41 ve üzeri	64	4,15	,365		
Toplam			312				

p<0.05*

Tablo 4.3. incelendiğinde araştırmaya katılanların yaş değişkenine göre öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında ve öz yeterlik genel toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmişken; öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.4. Katılımcıların Okul Kademesi Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderliklerinin Okul Kademesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

	Alt Boyutlar	Okul Kademesi	N	$\bar{x}$	S.s.	t	p
Öz Yeterlik	Güdüleme	Ortaokul	193	4,36	,434	.355	.404
		Lise	119	4,34	,467		
	Öğretim	Ortaokul	193	4,20	,501	.280	.375
		Lise	119	4,18	,484		
	Sınıf	Ortaokul	193	4,15	,493	.399	.816
		Lise	119	4,12	,519		
Öz Yeterlik Genel Toplam	Ortaokul	193	4,24	,434	.374	.987	
	Lise	119	4,22	,457			
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	Ortaokul	193	4,11	,450	-	.118	
	Lise	119	4,11	,396			
Toplam			312				

Tablo 4.3. incelendiğinde araştırmaya katılanların okul kademesi değişkenine göre öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında, öz yeterlik genel toplam puanında ve öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.5. Katılımcıların Okul Türü Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.5. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderliklerinin Okul Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

	Alt Boyutlar	Okul Türü	N	$\bar{x}$	S.s.	t	p
Öz Yeterlik	Güdüleme	Devlet	250	4,35	,439	-,768	.347
		Özel	62	4,39	,477		
	Öğretim	Devlet	250	4,17	,499	-1,648	.591
		Özel	62	4,28	,465		
	Sınıf	Devlet	250	4,10	,502	-2,391	.447
		Özel	62	4,27	,485		
Öz Yeterlik Genel Toplam	Devlet	250	4,21	,441	-1,774	.734	
	Özel	62	4,32	,440			
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	Devlet	250	4,08	,424	-2,875	.700	
	Özel	62	4,25	,425			
Toplam			312				

Tablo 4.5. incelendiğinde araştırmaya katılanların okul türü değişkenine göre öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında, öz yeterlik genel toplam puanında ve öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.6. Katılımcıların Medeni Durum Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.6. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderliklerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

	Alt Boyutlar	Medeni Durum	N	$\bar{x}$	S.s.	t	p
Öz Yeterlik	Güdüleme	Evli	172	4,36	,391	,331	,078
		Bekar	140	4,35	,508		
	Öğretim	Evli	172	4,14	,460	-1,837	,313
		Bekar	140	4,25	,528		
	Sınıf	Evli	172	4,13	,478	-,318	,306
		Bekar	140	4,15	,532		
	Öz Yeterlik Genel Toplam	Evli	172	4,21	,404	-,689	,131
		Bekar	140	4,25	,486		
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	Evli	172	4,09	,388	-1,128	,038	
	Bekar	140	4,14	,475			
Toplam			312				

p<0.05*

Tablo 4.6. incelendiğinde araştırmaya katılanların medeni durum değişkenine göre öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında, öz yeterlik genel toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemişken; öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

4.7. Katılımcıların Branş Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.7. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderliklerinin Branş Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

	Alt Boyutlar	Branş	N	$\bar{x}$	S.s.	t	p
Öz Yeterlik	Güdüleme	Takım	201	4,38	,439	1,253	,653
		Bireysel	111	4,31	,457		
	Öğretim	Takım	201	4,19	,475	,119	,170
		Bireysel	111	4,19	,528		
	Sınıf	Takım	201	4,14	,507	,313	,966
		Bireysel	111	4,13	,495		
Öz Yeterlik Genel Toplam	Takım	201	4,24	,433	,593	,310	
	Bireysel	111	4,21	,460			
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	Takım	201	4,12	,423	,635	,556	
	Bireysel	111	4,09	,443			
Toplam			312				

Tablo 4.7. incelendiğinde araştırmaya katılanların branş değişkenine göre öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında, öz yeterlik genel toplam puanında ve öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.8. Katılımcıların Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.8. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile Öğretimsel Liderliklerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

	Alt Boyutlar	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{x}$	S.s.	t	p
Öz Yeterlik	Güdüleme	Lisans	254	4,35	,457	-,524	,481
		Lisansüstü	58	4,38	,396		
	Öğretim	Lisans	254	4,19	,502	-,297	,467
		Lisansüstü	58	4,21	,460		
	Sınıf	Lisans	254	4,13	,505	-,319	,961
		Lisansüstü	58	4,16	,495		
Öz Yeterlik Genel Toplam	Lisans	254	4,22	,450	-,407	,614	
	Lisansüstü	58	4,25	,412			
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	Lisans	254	4,10	,428	-,592	,680	
	Lisansüstü	58	4,14	,441			
Toplam			312				

Tablo 4.8. incelendiğinde araştırmaya katılanların eğitim düzeyi değişkenine göre öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında, öz yeterlik genel toplam puanında ve öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.9. Katılımcıların Gelir Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.9. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderliklerinin Gelir Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

	Alt Boyutlar	Gelir	N	$\bar{x}$	S.s.	F	p
Öz Yeterlik	Güdüleme	İyi	124	4,39	,419	,759	,469
		Orta	143	4,32	,459		
		Kötü	45	4,36	,480		
	Öğretim	İyi	124	4,29	,438	4,095	,018
		Orta	143	4,12	,500		
		Kötü	45	4,16	,581		
	Sınıf	İyi	124	4,17	,517	,565	,569
		Orta	143	4,13	,477		
		Kötü	45	4,07	,543		
Öz Yeterlik Genel Toplam	İyi	124	4,28	,422	1,483	,229	
	Orta	143	4,19	,437			
	Kötü	45	4,20	,507			
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	İyi	124	4,17	,373	2,050	,130	
	Orta	143	4,06	,455			
	Kötü	45	4,10	,479			
Toplam			312				

p<0.05*

Tablo 4.9. incelendiğinde araştırmaya katılanların gelir durumu değişkenine göre öz yeterlik ölçeği alt boyutlarından öğretim stratejileri boyutunda anlamlı farklılığa rastlanırken, öz yeterlik genel toplam puanında ve öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.10. Katılımcıların Sporcu Özgeçmişiniz Var Mı? Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.10. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderliklerinin Sporcu Özgeçmiş Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

	Alt Boyutlar	Sporcu Geçmişiniz var mı?		N	$\bar{x}$	S.s.	t	p
		Evet	Hayır					
Öz Yeterlik	Güdüleme	Evet		245	4,39	,425	2,491	,409
		Hayır		67	4,24	,502		
	Öğretim	Evet		245	4,21	,482	1,608	,968
		Hayır		67	4,11	,531		
	Sınıf	Evet		245	4,15	,498	,838	,814
		Hayır		67	4,09	,518		
Öz Yeterlik Genel Toplam	Evet		245	4,25	,426	1,750	,557	
	Hayır		67	4,14	,492			
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	Evet		245	4,13	,418	1,919	,492	
	Hayır		67	4,02	,461			
Toplam				312				

Tablo 4.10. incelendiğinde araştırmaya katılanların Sporcu Geçmişiniz var mı? değişkenine göre öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında, öz yeterlik genel toplam puanında ve öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.11. Katılımcıların Okulda Malzeme Durumu Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.11. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderliklerinin Okulda Malzeme Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

	Alt Boyutlar	Malzeme Durumu	N	X ²	S.s.	F	p
Öz Yeterlik	Güdüleme	İyi	56	4,41	,490	,579	,561
		Orta	158	4,35	,402		
		Kötü	98	4,34	,488		
	Öğretim	İyi	56	4,25	,463	,879	,416
		Orta	158	4,20	,456		
		Kötü	98	4,14	,565		
	Sınıf	İyi	56	4,20	,575	1,403	,248
		Orta	158	4,15	,448		
		Kötü	98	4,07	,537		
Öz Yeterlik Genel Toplam	İyi	56	4,29	,460	1,031	,359	
	Orta	158	4,23	,397			
	Kötü	98	4,18	,498			
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	İyi	56	4,18	,418	,914	,402	
	Orta	158	4,10	,431			
	Kötü	98	4,09	,434			
Toplam			312				

Tablo 4.11. incelendiğinde araştırmaya katılanların okulda malzeme durumu değişkenine göre öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında, öz yeterlik genel toplam puanında ve öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.12. Katılımcıların Okul İdaresinin Spora Bakışı Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.12. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz yeterlikleri ile Öğretimsel Liderliklerinin Okul İdaresinin Spora Bakışı Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

Alt Boyutlar		Okul İdaresinin Spora Bakışı	N	X ²	S.s.	F	p
Öz Yeterlik	Güdüleme	İyi	124	4,39	,419	,759	,469
		Orta	143	4,32	,459		
		Kötü	45	4,36	,480		
	Öğretim	İyi	124	4,29	,438	4,095	,018
		Orta	143	4,12	,500		
		Kötü	45	4,16	,581		
	Sınıf	İyi	124	4,17	,517	,565	,569
		Orta	143	4,13	,477		
		Kötü	45	4,07	,543		
Öz Yeterlik Genel Toplam	İyi	124	4,28	,422	1,483	,229	
	Orta	143	4,19	,437			
	Kötü	45	4,20	,507			
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam	İyi	124	4,17	,373	2,050	,130	
	Orta	143	4,06	,455			
	Kötü	45	4,10	,479			
Toplam			312				

p<0.05*

Tablo 4.12. incelendiğinde araştırmaya katılanların okul idaresinin spora bakışı değişkenine göre öz yeterlik ölçeği alt boyutlarından öğretim stratejileri alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilirken, öz yeterlik genel toplam puanında ve öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.13. Katılımcıların Yeterliliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz? Değişkenine İlişkin Araştırma Bulguları

Tablo 4.13. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderliklerinin Yeterliliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz? Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

Alt Boyutlar		Yeterliliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz?	N	X ²	S.s.	t	p
Öz Yeterlik	Güdüleme	Evet	219	4,41	,421	3,342	,717
		Hayır	93	4,23	,479		
	Öğretim	Evet	219	4,28	,448	5,205	,197
		Hayır	93	3,98	,531		
	Sınıf	Evet	219	4,22	,461	4,339	,149
		Hayır	93	3,95	,547		
Öz Yeterlik Genel Toplam		Evet	219	4,30	,405	4,716	,373
		Hayır	93	4,05	,477		
Öğretimsel Liderlik Genel Toplam		Evet	219	4,17	,395	4,096	,284
		Hayır	93	3,96	,472		
Toplam			312				

Tablo 4.13. incelendiğinde araştırmaya katılanların yeterliliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz? değişkenine göre mesleki öz-yeterlilik ölçeği alt boyutlarında, mesleki öz-yeterlilik genel toplam puanında ve öğretimsel liderlik genel toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.14. Katılımcıların Öz Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderlikleri Arasındaki Korelasyona Araştırma Bulguları

Tablo 4.14. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öz Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderlikleri Arasındaki Korelasyon İlişkisinin İncelenmesi.

	Alt Boyutlar	Güdüleme	Öğretim	Sınıf	Öz Yeterlik Genel Puan	Öğretimsel Liderlik Genel Puan	
Mesleki Öz-yeterlilik	Güdüleme	R	1				
		N	312				
	Öğretim	R	,769	1			
		P	,000***				
	Sınıf	N	312	312			
		R	,759	,781	1		
P	,000***	,000***					
Mesleki Öz-yeterlilik Genel Puan	N	312	312	312			
	R	,910	,926	,924	1		
	P	,000***	,000***	,000***			
	N	312	312	312	312		
Öğretimsel Liderlik Genel Puan	R	,659	,740	,693	,759	1	
	P	,000***	,000***	,000***	,000***		
	N	312	312	312	312	312	

Tablo 4.14. incelendiğinde araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik ve öğretimsel liderlik düzeyleri ($r=.759$) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak pozitif yüksek düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($p<0.001$).

5. TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğretmen öz yeterlik ve öğretimsel liderlikleri arasındaki ilişkiden elde edilen sonuçlar değerlendirilecek ve alanyazın ile karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıkların olup olmadığı belirtilecektir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. Literatüre baktığımızda Mazı Taş (2021) okullardaki mesleki öğrenme topluluğunun öğretimsel liderlik ve bazı değişkenler açısından incelenmesi araştırmasında okul yöneticilerinin öğretimsel liderlik davranışlarına yönelik öğretmen algıları incelenerek bu algının yüksek seviyede olduğunu belirtmiştir. Sonuç olarak okul yöneticilerinin eğitim amaçlarını yerine getirmek için çaba sarf ettiklerini, kendilerini geliştirmeye önem verdiklerini, öğretmenlerinin mesleki gelişimlerini destekledikleri ve çevrede yaşanan değişimlere kayıtsız kalmadıklarını belirtmiştir. Efe (2023) sınıf öğretmenlerinin öğretimsel liderlik rollerini yerine getirme düzeyleri ile akademik iyimserlik düzeylerinin incelenmesi araştırmasında öğretmenlerin öğretimsel liderlik düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre sınıf öğretmenlerinin kaliteli bir eğitim gerçekleştirme gayreti içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Kaya (2017) yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin öğretimsel liderlik gerekliliklerine ilişkin beklentilerinin çok yüksek düzeyde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bu durumun öğretmenlerin öğretimsel liderlik davranışlarının gerekliliklerine inandıkları ve öğretimsel liderlik kavramına işlevsellik katmanın öneminin farkında olduklarının sonucuna ulaşmıştır. Diğer bir araştırma Eker (2021) okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarının okul mutluluğuna etkisinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi araştırmasında okul müdürlerinin öğretimsel liderliklerini yüksek bulmuş ve bunun sonucunda okul müdürlerinin öğretimsel liderlik rollerinin öne çıkaran davranışlarda bulunmalarına devam etmeleri ve öğretim süreçlerini yakından takip edip öğretmenlerini desteklemelerinin öneminden bahsetmiştir. Elde edilen bu sonuçlar araştırmamızla paralellik göstermektedir. Özdemir ve ark. (2013)'na göre öğretimsel liderlik özelliğine sahip bireyler, başarılı bir okul iklimi oluşturmak ve okulun vizyon ve misyonunu yerine getirebilmek için öğrenci, öğretmen ve diğer çalışanları etkiler ve çaba

gösterir. Sonuç olarak beden eğitimi öğretmenlerinin yüksek düzeyde öğretimsel liderliğe sahip olduğu ve eğitim-öğretimin gereksinimlerine karşılık verdikleri düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri toplam puanı ve alt boyutları (Öğrenci Güdülenmesi, Öğretim Stratejileri, Sınıf Yönetimi) yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Alanyazıya baktığımızda Bozkurt (2013) beden eğitimi öğretmeni adaylarının öz yeterliklerinin incelenmesi araştırmasında beden eğitimi öğretmenlerinin öğretmen öz yeterlik algılarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Harurluoğlu ve Kaya (2009); Yılmaz ve Gürçay (2011) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin yüksek öz yeterlikte olduğu araştırmamızla paralellik göstermektedir. Akkoyunlu ve Orhan (2003)'a göre yüksek öz yeterliğe sahip olan bireyler herhangi bir işi başarmak için büyük emekler sarf eder, karşılaştıkları sorunların üstesinden gelmek için çaba ve sabırlı davranır aynı zamanda kolayca vazgeçmezler. Sonuç olarak araştırmamızda yüksek öz yeterliğe sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin; herhangi bir başarısızlık karşısında vazgeçmedikleri, öğrencileri öğrenmeye güdüledikleri, farklı yöntem ve teknikleri kullanmaktan kaçınmadıkları, esnek ve planlı eğitim programı benimsedikleri düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlikleri ve öz yeterlikleri arasında yapılan kolerasyon sonucunda pozitif yönlü güçlü ilişki tespit edilmiştir. Bu sonucun olması gereken bir durum olduğu söylenebilir. Dolayısıyla yüksek öğretimsel liderliğe sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Aynı zamanda yüksek öz yeterliğe sahip olan beden eğitim öğretmenlerinin öğretimsel liderliklerinin de arttığı yorumunda bulunulabilir. Alanyazına baktığımızda Uysal ve Bilgivar (2023) yapmış oldukları araştırma sonuçlarına göre okul müdürlerinin öğretimsel liderlik özellikleri ve kendilerinin öz yeterlik algıları yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Diğer bir araştırmada Bulduklu (2014) okul müdürlerinin öğretimsel liderliği, öğretmen öz yeterliği ve öğrenci başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi adlı araştırmasında okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarını sergilemeleri ile öğretmen öz yeterliği arasındaki orta düzeyli anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre okul müdürlerinin öğretimsel liderlikleri arttıkça öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerinde olumlu yönde etkileneceğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Literatüre baktığımızda Özkaynak (2013); Yılmaz ve Kurşun (2015); Yaman ve Ezer (2015); Gürses (2015); Erkan (2022); Efe (2023) yapmış oldukları araştırmalarda öğretmenlerin öğretimsel liderlikleri ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucu araştırmamızla paralellik göstermektedir. Diğer yandan Güzel (2015); Ay (2021) yapmış oldukları araştırmalarda erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere nazaran daha fazla öğretimsel liderlik davranışı gösterildiğini belirtmiştir. Bu sonuçlar araştırmamızla örtüşmemektedir. Sonuç olarak yapmış olduğumuz araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik özelliklerinin belirlenmesinde cinsiyetin belirleyici bir unsur olmadığı düşünülmektedir. Bu bulgular ışığında ister erkek öğretmenler ister kadın öğretmenler olsun, beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderliğe aynı pencereden baktıklarını düşünülmektedir. Araştırmadaki bulgular, beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderliklerinin cinsiyete göre değişmediğini, beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları cinsiyet farketmeksizin yerine getirdikleri düşünülebilir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve yaş değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Alanyazında Gün (2012); Özkaynak (2013); Gürses (2015); Yılmaz ve Kurşun (2015); yapmış oldukları araştırmalarda öğretmenlerin öğretimsel liderlikleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar araştırmamızla paralellik göstermektedir. Diğer yandan Yaman ve Ezer (2015) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenlerin öğretimsel liderlikleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Buna göre 21-30 yaş aralığında olan öğretmenlerin müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarını gösterme düzeylerine yönelik algıları, yaşları 31-40 ve 41 ve üzeri olan öğretmenlere göre daha düşük olduğu belirtilmiştir. Ay (2021) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenlerin öğretimsel liderlikleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Buna göre 31-35 yaşlarında olan öğretmenler, yaşları 41 yaş ve üstüne olan öğretmenlere göre daha fazla okul yöneticilerinin öğretimsel liderlik davranışlarında bulduklarını düşünmektedirler. Bu sonuçlar araştırmamızla örtüşmemektedir. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre; beden eğitimi öğretmenlerinin yaş değişkenine göre öğretmenlerin öğretimsel liderlik davranışlarını

gerçekleştirmelerinde yaş değişkeninin belirleyici bir unsur olmadığı görülmektedir. Bunun nedeni ise öğretmenlerin her yaşta aktif bir şekilde derse katılması, genç yaşta olan öğretmenlerin bilgilerinin güncel olması, yaş ilerledikçe güncellik azalsa bile tecrübe ve deneyimin artması yaş değişkeninin öğretimsel liderlik düzeyi üzerinde belirleyici bir faktör olmadığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve medeni durum arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere nazaran öğretimsel liderlik düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Ay (2021) tarafından yapılan okul yöneticilerinin öğretimsel liderlik davranışları ile öğretmenlerin özerlikleri arasındaki ilişki araştırmasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Buna göre evli öğretmenlerin bekar öğretmenlere göre okulda daha fazla görüldüğünü ve öğretime harcanan zamanı daha fazla kontrol ettiklerini belirtmiş. Bekar öğretmenlerin ise evli öğretmenlere nazaran öğretmenleri ve öğrenmeyi teşvik ettikleri ve öğrenci başarısını takip ettiklerini düşündüklerini belirtmiştir. Sonuç olarak bekar beden eğitimi öğretmenlerinin evli öğretmenlere nazaran öğretimsel liderliğin gerektirdiği okulun ihtiyaçlarının saptanması, öğrencilerin güdülenmesi, teşvik edilmesi ve başarılı bir eğitim - öğretim süreci içerisinde olduklarını düşünmekteyiz. Bu durumun evli öğretmenlerin, bekar öğretmenlere nazaran ailelerine ayırdıkları zamanın daha fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve branş değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Literatüre baktığımızda Gürses (2015)'in beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışlarının incelenmesi araştırmasında takım ve bireysel sporlarla uğraşan öğretmenlerin öğretimsel liderlikleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmiş ve araştırmamızla paralellik göstermektedir. Sonuç olarak beden eğitimi öğretmenlerinin takım veya bireysel sporlarla uğraşmaları onların öğretimsel liderliklerini yerine getirme düzeylerinde belirleyici bir unsur olmadığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Coşar (2010); Aygün (2014); Yaman ve Ezer (2015); Gürses (2015); Erkan (2022); Efe (2023) yapmış oldukları araştırmalarda öğretmenlerin öğretimsel liderlikleri ve eğitim durumları

arasında anlamlı bir farklılık bulunmaması araştırmamızla paralellik göstermektedir. Öte yandan Bas ve Yıldırım (2010) tarafından yapılan araştırmada yüksekokul mezunu müdürlerin lisansüstü eğitim mezunu okul müdürlerine göre öğretim liderliği daha yüksek bulunmuştur. Bas ve Yıldırım (2010)'a göre lisansüstü eğitim görenlerin lehine anlamlı bir farklılık olması gerektiğini ve lisansüstü eğitim gören okul müdürlerinin kendilerini daha gerçekçi bir gözle değerlendirmiş olabileceklerini dile getirmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve kıdem değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Gün (2012); Yaman ve Ezer (2015); Yılmaz ve Kurşun (2015); Erkan (2022) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin öğretimsel liderlikleri ve kıdemleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalar araştırmamızla paralellik göstermektedir. Öte yandan Güzel (2015) yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin öğretimsel liderlikleri ile kıdemleri arasında 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık olduğunu buna göre 21 yıl ve üzeri öğretmenlerin öğretimsel liderliğinin daha yüksek düzeyde olduğunu belirtilmiştir. Bir başka araştırma ise Sevinç (2019) tarafından yapılan araştırmada kıdemleri 10 yıl ve altı olan öğretmenlerin 11 yıl ve üstü olan öğretmenlere göre öğretimsel liderlikleri daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar araştırmamızla örtüşmemektedir. Sonuç olarak yapılan araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmesi örneklem grubunun farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve okul türü değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Kurt (2020) Okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışları ile sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik uygulamaları arasındaki ilişki araştırmasında, öğretimsel liderlik ve okul türü arasında anlamlı bir farklılık görülmediği araştırmamızla paralellik göstermektedir. Öte yandan Tuncer (2020) tarafından yapılan araştırmada ortaokul düzeyinde çalışan yöneticilerin liderlik tarzları algılarının lise düzeyindeki yöneticilere nazaran pozitif yönde anlamlı farklılaştığını belirtmiştir. Bu sonuç araştırmamızla örtüşmemektedir. Sonuç olarak beden eğitimi öğretmenlerinin lise veya ortaokul kademesinde görev yapması, öğretimsel liderliklerini etkilemediği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve görev yaptığımız okul değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Bu sonuca göre özel veya devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin öğretimsel liderlikleri arasında farklılık göstermemektedir. Özkaynak (2013)'ın ilköğretim okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışları araştırmasında okul türüne göre öğretmenlerin öğretimsel liderlikleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamaması araştırmamızla paralellik göstermektedir. Öte yandan Gün (2012) yapmış olduğu araştırmada özel okullarda görev yapan öğretmenlerin öğretimsel liderlik davranışlarının resmi okullarda görev yapanlara göre daha yüksek düzeyde olduğunu belirtmiştir. Bir başka araştırma ise Erkan (2022) yaptığı araştırmada öğretmenlerin öğretimsel liderlikleri ile çalışılan kurum arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre özel okulda çalışan öğretmenlerin öğretimsel liderlik düzeylerinin, devlet okulunda çalışan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar araştırmamızla örtüşmemektedir. Literatüre baktığımızda farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bu farklılıkların sebebi araştırmaya katılan örneklem grubunun farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve sporcu özgeçmiş değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Literatüre baktığımızda beden eğitimi öğretmenlerinin özgeçmiş ve öğretimsel liderlik ile ilgili araştırmalara rastlanmamıştır. Sonuç olarak bu durumun beden eğitimi öğretmenlerinin ister sporcu özgeçmiş olsun ister olmasın, sporcu özgeçmişinden ziyade öğretimsel liderliğin özelliklerinden olan öğrencilerin öğrenme ve öğretme süreçleri üzerinden yoğunlaşmasından kaynaklandığı ve odak noktanın öğrenci olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve okulda malzeme durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Buna rağmen okulda malzeme durumu iyi olan beden eğitimi öğretmenlerinin, okulda malzeme durumu orta ve kötü olan beden eğitimi öğretmenlerine göre ortalaması daha yüksek çıkmıştır. Aynı zamanda okulda malzeme durumu orta olanların öğretimsel liderlik düzeyleri, okulda malzeme durumu kötü olanlara göre ortalaması daha yüksek çıkmıştır. Her ne kadar anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen okulda malzeme durumu iyi olan beden eğitimi öğretmenlerinin ortalamasının daha yüksek çıkması, beden eğitimi öğretmenlerinin eldeki spor malzemelerinin yeterli düzeyde olması öğretimsel liderliklerini yerine getirmede önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir. Literatüre

baktığımızda ise beden eğitimi öğretmenlerinin okulda malzeme durumu ve öğretimsel liderlik ile ilgili araştırmalara rastlanmamıştır.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve okul idaresinin spora bakış açısı değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Literatüre baktığımızda beden eğitimi öğretmenlerinin okul idaresinin spora bakış ve öğretimsel liderlik ile ilgili araştırmalara rastlanmamıştır. Sonuç olarak okul idaresinin spora bakış açısı iyi veya kötü olması beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik düzeylerinde bir etki yaratmadığı, beden eğitimi öğretmenlerinin idarenin duygu, düşünce ve fikirlerine göre değil, kendi öğretimsel liderliklerinin gerektirdiği görev ve sorumlulukları yerine getirmeye gayret ettikleri düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve gelir durumunu değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Literatüre baktığımızda beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlikleri ile gelir durumu üzerine yapılan araştırmalara rastlanmamıştır. Bizler öğretmenliğim kutsal bir meslek olduğunu, ekonomik açıdan tercih edilecek bir meslekten ziyade severek tercih edilen bir meslek olduğunu ve bu yüzden beden eğitimi öğretmenlerinin gelir durumunun iyi, orta veya kötü olmasının öğretimsel liderlikleri üzerinde belirleyici bir değişken olmadığını düşünmekteyiz.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlik davranışları ve yeterliliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz? değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Literatüre baktığımızda beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlikleri ile yeterliliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz? üzerine yapılan araştırmalara rastlanmamıştır. Bu çalışmanın daha sonra yapılacak çalışmalara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2002); Barut (2011); Saracaloğlu ve ark. (2012); Eroğlu ve Yıldırım (2018); Uygur (2023) yapmış olduğu araştırmalarda öğretmenlerin öz yeterlik ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar araştırmamızla paralellik göstermektedir. Diğer yandan Sünbül ve Arslan (2006); Türk (2009); Çevik (2011); Yanık (2017) yapmış oldukları araştırmalarda öğretmenlerin öz yeterlik ve cinsiyetleri

arasında anlamlı bir farklılık bulunduğunu, kadınların öz yeterlik algılarının erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Mirzeoğlu ve ark. (2007); Ünlü (2008); Şahin (2016); Macar(2022) yapmış olduğu araştırmada erkek beden eğitimi öğretmenlerinin daha yüksek öz yeterlik düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırmamızla örtüşmemektedir. Sonuç olarak beden eğitimi öğretmenlerinde cinsiyet değişkeni bakımından farklılık çıkmamasının nedeni olarak; kendi kişisel gelişimleri için ayırdıkları zaman, almış oldukları lisans eğitimi ve MEB tarafından yapılan hizmetiçi eğitimlere katılmaktan kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik ve yaş değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre 21-25 yaş arasındaki beden eğitimi öğretmenleri; 26-30, 31-35, 36-40, 41 ve üzeri yaşında olanlara göre öz yeterlik düzeyleri daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatüre baktığımızda Arış (2019) yapmış olduğu araştırmada öğretmen öz yeterlik ve yaş arasında genç öğretmenlerin daha yüksek öz yeterlik inancına sahip olması araştırmamızla paralellik göstermektedir. Öte yandan Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2002); Yılmaz ve Bökeoğlu (2008); Eroğlu ve Yıldırım (2018); yapmış oldukları araştırmalarda öğretmenlerin öz yeterlik ve yaşları arasında anlamlı bir farklılık görülmediğini belirtmişlerdir. Akkoyunlu ve Orhan (2003); Vural ve Hamurcu (2008); Aytunga (2012); Işgın (2020) yapmış oldukları araştırmalarda ise öğretmen öz yeterlik ve yaş arasında anlamlı farklılık bulunduğunu yaş arttıkça öz yeterlik inancının da arttığını belirtmiştir. Bu sonuçlar araştırmamızla örtüşmemektedir. Bu farklılığın sebebi olarak araştırmaya katılan örneklem grubunun farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Sonuç olarak yapmış olduğumuz araştırmada 21-25 yaş beden eğitimi öğretmenlerinin diğer yaş gruplarına göre öz yeterlik düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Bunun sebebi mesleğe yeni başlayan beden eğitimi öğretmenlerinin YÖK tarafından uygulanan yeni öğretmen yetiştirme programlarından almış oldukları eğitimle öğretimsel liderliğin önemini daha fazla kavramaları, yenilik ve değişimlere daha açık olmaları ve göreve başladıkları zaman MEB tarafından verilen hizmetiçi eğitimlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile medeni durum arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Barut (2011); Aslantürk (2018); Uygur (2023) yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin öz yeterlikleri ve medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Araştırmamızla paralellik

göstermektedir. Öte yandan Türk (2009); Benzer (2011); Işgın (2020) yapmış oldukları araştırmalarda öz yeterlik ve medeni durum arasında anlamlı bir farklılık görüldüğünü evli öğretmenlerin bekar öğretmenlere göre öz yeterliklerinin daha yüksek çıktığı araştırmalarda vardır. Bu araştırmalar elde ettiğimiz sonuçlarla örtüşmemektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile branş arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Koparan ve ark. (2011) yapmış olduğu araştırmada spor branşı ile öz yeterlik arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bozkurt (2013) yapmış olduğu araştırmada spor branşı ile öz yeterlik arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiş ancak takım sporları branşından olan bireylerin öz yeterlik algıları daha yüksek çıktığını belirtmiştir. Yapılan bu araştırmalar elde ettiğimiz sonuçlar ile paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile eğitim durumu arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Benzer (2020); Macar (2022); Uygur (2023) yapmış oldukları araştırmalarda öğretmenlerin öz yeterlikleri ile öğrenim durumları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmaması araştırmamızla paralellik göstermektedir. Diğer taraftan Derbedek (2008); Kasap (2012); Arış (2019); yapmış oldukları araştırmada öğretmenlerin öz yeterlikleri ve öğrenim durumları arasında anlamlı bir fark bulunduğunu buna göre yüksek lisans mezunu öğretmenlerin lisans mezunu öğretmenlere göre öz yeterliklerin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar araştırmamızla örtüşmemektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile kıdem arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Üstüner ve ark. (2009); Barut (2011); Uygur (2023); yapmış oldukları araştırmalarda öz yeterlik ve mesleki kıdem arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı yapmış olduğumuz araştırmayla paralellik göstermektedir. Diğer taraftan Arslan ve Sünbül (2006); Çapri ve Kan (2007); Tepe (2011); Işgın (2020) yapmış oldukları araştırmalarda öğretmenlerin öz yeterlik ve kıdemleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmuştur. Buna göre öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça öz yeterlik inançlarının da arttığı tespit edilmiştir. Macar (2022) ise yaptığı araştırmada 1-10 yıl arası öğretmenlerin 21 ve üzeri yıl üzerindeki öğretmenlerden fazla olduğu bunun sebebinin 1-10 yıl arası öğretmenlerin örneklem grubunun fazla olduğunu vurgulamıştır. Yapılan bu

araştırmalar yapmış olduğumuz araştırmayla örtüşmemektedir. Bu farklılıkların örneklem grubunun farklı olmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile okul türü değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Aslantürk (2018); Macar (2022); yapmış oldukları araştırmalarda beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik ve okul kademesi arasında anlamlı bir farklılık görülmeyişini vurgulamıştır. Elde edilen bu sonuçlar araştırmamızla paralellik göstermektedir. Sonuç olarak ister lise olsun ister ortaokul, beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri üzerinde okul türünün etkileyici bir unsur olmadığı düşünölmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile görev yaptığımız okul değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Türk (2009) yapmış olduğu araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin okul türüne göre öz yeterlikleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaması araştırmamızla paralellik göstermektedir. Öte yandan Işgın (2020) yapmış olduğu araştırmada özel okulda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin devlet okulunda çalışan öğretmenlere göre öz yeterlik algılarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç araştırmamızla örtüşmemektedir. Bu farklılıkların sebebi araştırmaya katılan örneklem grubunun farklı olmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile gelir durumunu değişkeni incelendiğinde; öz yeterlik ölçeği alt boyutlarından olan öğretim stratejisi boyutunda anlamlı farklılık tespit edilirken, öz yeterlik genel toplam puanı ve gelir durumu arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Özer (2015) yaptığımız araştırmada refah düzeyinin öğretmen öz yeterliliği arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Altuntaş ve ark. (2016); Berkant (2017) yapmış oldukları araştırmalarda beden eğitimi öğretmen adaylarının gelir durumuna göre öz yeterlikleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar araştırmamızla paralellik göstermektedir. Sonuç olarak beden eğitimi öğretmenlerinin gelir durumunun öz yeterlik üzerinde belirleyici bir unsur olmadığını ve bunun daha çok kişisel gelişimleri için ayırdıkları zaman ve almış oldukları üniversite eğitimlerinden kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile özgeçmiş değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Beden eğitimi öğretmenlerinin öz

yeterliklerinde özgeçmişin belirleyici bir unsur olmadığı, öğretmenlerin sahip olduğu bilgi birikiminin lisans eğitimi ve hizmetiçi eğitimlerden kaynaklandığını düşünmekteyiz. Literatüre baktığımızda beden eğitimi öğretmenlerinin özgeçmiş değişkeninin öz yeterlikleri üzerine yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Kafkas ve ark. (2010) yapmış oldukları beden eğitimi öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesinde öz yeterlik ile lisanslı spor yapan öğretmen adayları lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bunun sonucunda beden eğitimi öğretmeni adaylarının aktif spora katılımlarının mesleki hayatlarındaki öz yeterlik durumlarını olumlu etkilediğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile okulda malzeme durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Fakat öz yeterlik toplam puanlarına bakıldığında okulda malzeme durumu iyi olan beden eğitimi öğretmenlerinin ortalaması, okulda malzeme durumu orta ve kötü olan beden eğitimi öğretmenlerine göre daha yüksek bulunmuştur. Her ne kadar anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen ortalamalarının yüksek bulunması, beden eğitimi öğretmenlerinin eldeki malzemelerinin yeterli olması onların etkili ve verimli bir ders işlemeleri bakımından kendilerini daha yeterli olduklarını hissettirdiklerini düşünmekteyiz. Literatüre baktığımızda beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterliklerini etkileyen okulda malzeme durumu değişkenine rastlanılmamıştır. Bu çalışmanın daha sonra yapılacak çalışmalara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ve okul idaresinin spora bakış açısı değişkeni incelendiğinde; öz yeterlik ölçeği alt boyutlarından olan öğretim stratejisi boyutunda anlamlı farklılığa rastlanırken, öz yeterlik genel puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu durumun beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterliğinin bir başkasını düşüncelerine göre değil de kendi bilgi ve birikimlerine göre yerine getirdiklerini düşünmekteyiz. Literatüre baktığımızda ise beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ve okul idaresinin spora bakış açısı değişkeni üzerine araştırmalara rastlanmamıştır. Bu çalışmanın daha sonra yapılacak çalışmalara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile yeterliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz? değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı

görülmüştür. Literatüre baktığımızda beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ve yeterliğini yansıttığımızı düşünüyor musunuz? değişkeni üzerine araştırmalara rastlanmamıştır. Bu çalışmanın daha sonra yapılacak çalışmalara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ve öğretimsel liderliklerine ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir;

1. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğretimsel liderlik seviyeleri yüksek derecede olduğu tespit edilmiştir.
2. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik düzeyleri yüksek derecede olduğu tespit edilmiştir.
3. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlikleri ile öz yeterlikleri arasında yapılan korelasyon sonucunda pozitif yönlü güçlü ilişki tespit edilmiştir.
4. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlikleri; cinsiyet, yaş, branş, eğitim durumu, kıdem, okul türü, görev yaptığınız okul, özgeçmiş, okulda malzeme durumu, gelir durumu ve yeterliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz? değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderlikleri ve medeni durum değişkeninde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre bekâr öğretmenlerin, evli öğretmenlere göre öğretimsel liderlikleri daha yüksek çıkmıştır.
5. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri; cinsiyet, medeni durum, branş, eğitim durumu, kıdem, okul türü, görev yaptığınız okul, özgeçmiş, okulda malzeme durumu, gelir durumu ve yeterliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz? değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlikleri ve yaşları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. 21-25 yaş arasındaki beden eğitimi öğretmenleri; 26-30, 31-35, 36-40, 41 ve üzeri yaşında olanlara göre öz yeterlik düzeyleri daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Yapmış olduğumuz çalışma sonucunda araştırmayla ilgili ve daha sonra yapılacak çalışmalara yardımcı olmak amacıyla yapmış olduğumuz öneriler aşağıdaki gibidir;

1. Bu çalışmada sadece beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik ve öğretimsel liderlikleri araştırılmıştır. Farklı branşta görev yapan öğretmenlerin öz yeterlik ve öğretimsel liderliklerini ölçen çalışmalar yapılabilir.
2. Çalışmanın örneklem grubu Diyarbakır ili içerisindeki beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik ve öğretimsel liderliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Farklı coğrafi bölgelerdeki beden eğitimi öğretmenleri üzerine bir çalışma yapılabilir.
3. Beden eğitimi öğretmenlerinin öğretimsel liderliklerine baktığımızda 21-25 yaş öğretmenlerin öğretimsel liderlik düzeyleri diğer yaş gruplarından daha yüksek çıkmıştır. Bu doğrultuda 26 yaş ve üzeri öğretmenlere öğretimsel liderlikler ile ilgili hizmetiçi eğitimler ve seminerler verilebilir.
4. Bu araştırma özel ve devlet okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik ve öğretimsel liderliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Üniversitede akademisyenler veya beden eğitimi öğretmen adayları üzerinde benzer bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akgün N. (2001). *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Öğretimsel Liderliği*. Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı, Bolu, 188 s.

Akkoyunlu B ve Orhan F. (2003). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi (BÖTE) bölümü öğrencilerinin bilgisayar kullanma özyeterlik inancı ile demografik özellikleri arasındaki ilişki. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(3), 86-93.

Akkoyunlu B, Orhan F ve Umay A. (2005). Bilgisayar Öğretmenleri için Bilgisayar Öğretmenliği Öz-Yeterlik Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 1-8.

Altuntaş EA, Kul M, ve Karataş İ. (2016). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile özyeterlikleri arasındaki ilişki. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 196-215.

Anderson KD. (2004). The nature of teacher leadership in schools as reciprocal influences between teacher leaders and principals. *School Effectiveness and School Improvement*, 15(1), 97-113.

Arış B. (2019). *Türkiye’de Yabancı Dil Öğretmenlerinin Özyeterlilik Algılarındaki Farklılıklar*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, İstanbul, 113 s.

Arkonaç S. (1997). *Grup İlişkileri*. Alfa Yayınevi, İstanbul, 196 s.

Arslan C, Sünbül AM. (2006). Öğretmen yeterlik ölçeğinin geliştirilmesi üzerine bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 1-16.

Arslan S ve Özpınar İ. (2008). Öğretmen nitelikleri: ilköğretim programlarının beklentileri ve eğitim fakültelerinin kazandırdıkları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1), 38-63.

Aslantürk H. (2018). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Özyeterlilik inançlarının İncelenmesi (Erzurum ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Kış sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Erzurum, 77 s.

Atasoy A. (2004). Öğretmen eğitiminde nitelik ve pedagojik formasyon. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(51), 7-11.

Atasoy MU.(2010). *Lisans ve Tezsiz Yüksek Lisans Öğrenimi Görmekte Olan Müzik Öğretmeni Adaylarının Genel Öğretmenlik Öz-Yeterlilik Algılarının İncelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara, 147 s.

Ataş İ. (2009). *Öz Düzenleyici Öğrenme Stratejileri Kullanımının İlköğretim Okulu Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersindeki Özyeterlik Algısına ve Başarısına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara, 144 s.

Ay C. (2021). *Okul yöneticilerinin öğretimsel liderlik davranışları ile öğretmenlerin özerklikleri arasındaki ilişki: Siirt ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Siirt, 106 s.

Aydın M. (2000). *Eğitim Yönetimi*. 4. Baskı, Hatipoğlu Yayınevi, Ankara, 346 s.

Aygün E. (2014). *Ortaöğretim Kurumlarının Yöneticilerinin Öğretimsel Liderlik Davranışları Gösterme Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Gaziantep, 178 s.

Aytunga O. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının akademik özyeterlik inançları. *Anadolu Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 15-28.

Bakioğlu A. (1998). Lider öğretmen. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(10), 11-19.

Baloğlu N. (2001). *Etkili Sınıf Yönetimi*. 1. Baskı, Baran Ofset Yayıncılık, Ankara, 176 s.

Bandura A and Ramachandran VS. (1994). Encyclopedia of human behavior. *New York: Academic Press*, 4, 71-81.

Bandura A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.

Bandura A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122-147.

Bandura A. (1986). Social foundations of thought and action. *Englewood Cliffs, NJ, 1986* (23-28).

Bandura A. (1994). Öz yeterlilik. V.S. Ramachandran'da (Ed.), İnsan Davranışı Ansiklopedisi, Cilt: 4, Akademik Basın, New York, 651 s.

Bandura A. (1995). *Self-Efficacy in Changing Societies*. Cambridge University Press, Cambridge, 42 p.

Bandura A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York, W. H. Freeman and Company, 50 (3) 801.

Barut E. (2011). *İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Özyeterliliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ankara İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Niğde, 115 s.

Bas G ve Yıldırım A. (2010) İlköğretim okulu müdürlerinin öğretim liderliği davranışlarının farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Education Sciences*, 5(4), 1909-1937.

Başaran İE. (1992). *Yönetimde İnsan İlişkileri*. Kadıoğlu Matbaası, Ankara, 340 s.

Bennis W and Nanus B. (1985). The strategies for taking charge. *Leaders, New York: Harper. Row, 41.*

Benzer F. (2011). *İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Özyeterlik Algularının Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Konya, 174 s.

Berkant HG. (2017). Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algularının incelenmesi. *Eğitim Yansımaları, 1* (2), 1-17.

Beycioğlu K. (2009). *İlköğretim Okullarında Öğretmenlerin Sergiledikleri Liderlik Rollerine İlişkin Bir Değerlendirme*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Malatya, 194 s.

Bouchard C and Katzmarzyk PT. (2010). *Physical Activity and Obesity. Second Edition*, Human Kinetics, United States, 432 s.

Bozkurt TM. (2013). *Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Özyeterliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara, 105 s.

Bulduklu E. (2014). *Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderliği, Öğretmen Öz-Yeterliği ve Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Konya, 113 s.

Bursaloğlu Z. (2022). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. 22. Baskı, Pegem Yayınları, Ankara, 256 s.

Celep C. (2004) *Dönüşümsel Liderlik*. 1.Baskı, Anı Yayınları, Ankara, 203 s.

Cemaloğlu N ve Kılınç A. (2012). Okul müdürlerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel güven düzeyleri arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(23), 132-156.

Coşar N. (2010). *Sınıf Öğretmenlerinin Öğretimsel Liderlik Rollerini Yerine Getirme Düzeyleri(Bolu ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Bolu, 129 s.

Cömert M. (2004). Dönüşümcü Liderlik. *13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6* (9), 1-12.

Cüceloğlu D ve Erdoğan İ. (2013). *Öğretmen Olmak Bir Cana Dokunmak*. 1.Baskı, Final Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 208 s.

Çelik V. (2012). *Eğitimsel Liderlik*. 6.Baskı, Pegem Yayınları, Ankara, 278 s.

- Çelik V.** (2000). *Eğitimsel Liderlik*. 2. Baskı, Pegem A Yayınları, Ankara, 238 s.
- Çelik V.** (2013). *Eğitimsel Liderlik*. 7. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 296 s.
- Çevik DB.** (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimi özyeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, **12**(1), 145-168.
- Çiftçi S and Taskaya SM.** (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik ve iletişim becerileri arasındaki ilişki. *Education Sciences*, **5**(3), 921-928.
- Çoban B, Devocioğlu S, Zirek O, Sarıkaya M, Güler G ve Turan M.** (2003). Beden eğitimi öğretmenlerinin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ile ilişkilerinin belirlenmesi. *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara*, **10**(11), 307-315.
- Derbedek H.** (2008). *İlköğretim Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Özelliklerinin Öğretmenlerin Özyeterlikleri Üzerindeki Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Denizli, 116 s.
- Durrant J.** (2009). Teacher Leadership: Agency, Enquiry and Inclusion in School Improvement. 'New Departures for a Learning World of Quality and Equality'. *22nd International Congress for School Effectiveness and Improvement*. Canada: Vancouver.
- Efe B.** (2023). *Sınıf Öğretmenlerinin Öğretimsel Liderlik Rollerini Yerine Getirme Düzeyleri ile Akademik İyimserlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Erzincan, 122 s.
- Efe M.** (2007). *14-16 Yaş Grubu Bireylerde Spor Çalışmalarının Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Atılgnlık Üzerine Etkisi*. Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Bursa, 76 s.
- Eker R.** (2021). *Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışlarının Okul Mutluluğuna Etkisinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul, 98 s.
- Erden M.** (1995). Öğretmen adaylarının öğretmenlik sertifikası derslerine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **11**(11).
- Eren E.** (2003). *Yönetim ve Organizasyon: Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar*. 6.Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 667 s.
- Erkan ÖE.** (2022). *Öğretmenlerin Öğrencilere Yönelik Koçluk Yeterlilikleri ve Öğretimsel Liderlik Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Çanakkale, 121 s.
- Erkutlu HV.** (2014). *Liderlik, Kuramlar ve Yeni Bakış Açılıarı*. 1.Baskı, Efil Yayınevi, Ankara, 160 s.

- Eroğlu O ve Yıldırım Y.** (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının akademik öz-yeterlik düzeylerinin belirlenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 67-73.
- Ertürk S.** (1982), *Eğitimde Program Geliştirme*. 4. Baskı, Yelkentepe Yayınları, Ankara, 164 s.
- Eskicumalı A.** (2002). Eğitim, Öğretim ve Öğretmenlik Mesleği. İçinde: Özden Y (Editör), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Pegem A Yayıncılık, Ankara, ss. 2-31.
- Feltz DL and Öncü E.** (2014). Self-confidence and self-efficacy. In a. papaioannou and D. hackfort (Eds.), *Routledge Companion to Sport and Exercise Psychology*, London, 417- 429 p.
- Feltz DL ve Lirgg CD.** (2001). Sporcuların, takımların ve antrenörlerin özyeterlik inançları. *Spor Psikolojisi El Kitabı*, 2 (2001), 340-61.
- Feltz DL, Short SE and Sullivan PJ.** (2008). *Self-efficacy in sport*. Human Kinetics. Canada, 405 p.
- Feltz DL.** (1988). Self-confidence and sports performance. In: Pandolf KB (Eds.), *Exercise and Sport Sciences Reviews*, New York, 423-457 p.
- Fındıkçı İ.** (2009). *Bir Gönül Yolculuğu: Hizmetkâr Liderlik*. 1. Baskı, Alfa Yayın, İstanbul, 785 s.
- George D and Mallery M.** (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update. 10. Edition*, Pearson, Boston 386 p.
- Gerek R.** (2006). *Düziçi Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş, 120 s.
- Gibbs CJ.** (2000). Self-efficacious teachers: New directions in the reconstruction of teacher education. In: G. Colin (Eds.) Effective teaching: exercising self-efficacy and thought control of action. *Paper presented at the Annual Conference of the British Educational Research Association, University of Exeter, England, 12-14 September, 2002*.
- Glaser-Zikuda M ve Fuß S.** (2008). Öğretmen yeterliliklerinin öğrenci duygularına etkisi: Çok yöntemli bir yaklaşım. *Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 47 (2), 136-147.
- Griffin M.** (1993). *Instructional Leadership Behaviors of Catholic Secondary School Principals*. Unpublished doctoral dissertation, University of Connecticut, ABD, 108 p.
- Gümüşeli Aİ.** (1996). İlköğretim müdürlerinin öğretim liderliği davranışları. 3. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 1 Temmuz, Bursa, (6) 201-209 s.

Gümüseli Aİ. (1996). *İstanbul İlindeki İlköğretim Okulu Müdürlerinin Öğretim Liderliği Davranışları*. (Yayınlanmış Araştırma), Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul, 201 s.

Gün P. (2012). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Yeterlikleri ile Öğretimsel Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Gaziantep ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Gaziantep, 108 s.

Gürses N. (2015). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Trabzon, 92 s.

Güzel E. (2015), *Sınıf Öğretmenlerinin Öğretimsel Liderlik Rollerini (Batman İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Gaziantep, 156 s.

Hallinger P and Jozeph M. (1987). "Assesing and develophing principal instructional leadership". *Educational Leadership*, **45**(1), 54-61.

Hallinger P and Murphy J. (1985). "Assessing the instructional leadership behavior of principals". *Elementary School Journal*, **86**(2), 217-248.

Hamedoğlu MA. (2001). Vizyoner liderlik (Vizyona dayalı liderlik). *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, **6**(6), 44-53.

Harurluoğlu Y ve Kaya E. (2009). Biyoloji öğretmen adaylarının biyoloji öğretimine yönelik öz-yeterlik inançları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **22**(2), 481-496.

Hoa IT and Hau KT. (2004). Australian and chinese teacher efficacy: Similarities and differences in personal instruction, discipline, Guidance efficacy and beliefs in external determinants. *Teaching And Teacher Education*, **20**, 313-323.

Howey KR. (1988). Neden öğretmen liderliği? *Öğretmen Eğitimi Dergisi*, **39** (1), 28-31.

Hoy WK ve Miskel CG. (2010). *Eğitim Yönetimi Teori, Araştırma ve Uygulama* (Çev. S.Turan). Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 506 s.

Işgın F. (2020). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Özyeterlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara, 77 s.

İrez SG. (2005). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarındaki Öğretim Elemanlarının Olması Gereken Niteliklere Uygunluklarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Muğla, 161 s.

Kafkas ME, Açak M, Çoban B ve Karademir T. (2010). Beden eğitimi öğretmen adaylarının özyeterlik algıları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **11**(2).

Kan A ve Çapri B. (2007). Öğretmenlerin kişilerarası öz-yeterlik inançlarının hizmet süresi, okul türü, öğretim kademesi ve unvan değişkenleri açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **3**(1), 63- 83.

Kantos ZE. (2011). Örgüt metaforlarında liderlik: Kavramsal bir çözümleme. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, **1**(1), 135-158.

Karacaoğlu ÖC. (2008). Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **5**(1), 70-97.

Karaküçük S. (1991). *Beden eğitimi öğretmenlerinin faaliyet alanları*. Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Yayınları, Ankara.

Karaküçük S. (2008). *Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme*. 6. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 423 s.

Kasap D. (2012), *Sınıf Öğretmenlerinin Özyeterlik İnançları ile Mesleklerine Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Denizli, 146 s.

Kaya N. (2017). *Öğretmenlerin Öğretimsel Liderlik Davranışlarına İlişkin Beklenti ve Algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Düzce, 139 s.

Kılınc M. (2008). *İlköğretim Okulu Eğitim Yöneticilerinin Stresle Başa Çıkma Yöntemleriyle Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul, 201 s.

Kiremit HÖ. (2006). *Fen Bilgisi Öğretmenliği Öğrencilerinin Biyoloji ile İlgili Öz-Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, İzmir, 220 s.

Koparan Ş, Öztürk F ve Korkmaz NH. (2011). Beden eğitimi öğretmenlerinin özyeterlik ve beden eğitimi öğretmeni yeterliliğinin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **8**(Özel), 52-61.

Korkmaz İ. (2002). Sosyal öğrenme kuramı. Yeşilyaprak, B. (Editör) *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Pegem A Yayıncılık, Ankara, 197-220.

Köse İA. (2007). *Öğretmen Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğinin Farklı Gruplarda Yapı Geçerliğinin Sınanması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara, 120 s.

Krug SE. (1992). Öğretim liderliği: Yapılandırmacı bir bakış açısı. *Eğitim Yönetimi Üç Aylık*, **28** (3), 430-443.

Kurt E. (2020), *Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışları ile Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Uygulamaları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi,

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Karaman, 145 s.

Küçük Kılıç S. (2014). *Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Bilişötesi Öğrenme Stratejileri, Akademik Öz-Yeterlikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Trabzon, 135 s.

LeBlanc PR and Shelton MM. (1997). Teacher leadership: The needs of teachers. *Action in Teacher Education*, **19**(3), 32-48.

Lee B, Cawthon S and Dawson K. (2013). Elementary and secondary teacher self-efficacy for teaching and pedagogical conceptual change in a drama-based professional development program. *Teaching and Teacher Education*, **30**, 84-98.

Lipman-Blumen J. (2005). The allure of toxic leaders: Why followers rarely escape their clutches. *Ivey Business Journal*, **69**(3), 1-40.

Macar Y. (2022). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Okuryazarlığı Algıları ile Özyeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Mersin, 65 s.

Mcevan EK. (1994). *Seven Steps to Effective Instructional Leadership*. 1. Edition, Scholastic Inc, USA, pp. 192.

Mehmood N. (2019). Factors impacting EFL teachers' self-efficacy: A theoretical perspective. *English Language Teaching*, **12**(4), 39-48.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (1961). 222 Sayılı ilköğretim ve eğitim kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.222.pdf> Erişim: 20 Ağustos 2023.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu, “1739 Sayılı Kanun”, *Resmî Gazete*, 14574, 24 Haziran, 1973.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2000). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders İçi ve Ders Dışı Çalışmaları Rehberi*. Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 531 s.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2004). Temel eğitime destek programı “Öğretmen eğitimi bileşeni”. İlköğretim Okulu Beden Eğitimi Öğretmenliği Yeterlik Taslağı. Ankara: Obesid.

Mirzeoğlu D, Aktaş I ve Boşnak M. (2007). Beden eğitimi öğretmeni, öğretmen adayı ve beden eğitimi ve spor yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarının mesleki yeterlik duygusunun karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, **18** (3), 109-125.

Moritz SE, Feltz DL, Fahrbach KR and Mack DE. (2000). The relation of self-efficacy measures to sport performance: A meta-analytic review. *Research quarterly for exercise and sport*, **71**(3), 280-294.

- Muijs D and Harris A.** (2003). Teacher leadership: A review of the literature. *Educational Management & Administration*, **31**(4), 437-449.
- Niyazi C.** (2006). Öğretmen liderliğinin geliştirilmesinde müdürün rol ve stratejileri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **1**(21), 349-363.
- Niyazi C.** (2007). Öğretmen liderliği becerileri ve bu becerilerin gerçekleştirilme düzeyi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **1**(22), 263-288.
- Oktay E ve Gül H.** (2003). Çalışanların duygusal bağlılıklarının sağlanmasında conger ve kanungo'nun karizmatik lider özelliklerinin etkileri üzerine Karaman ve Aksaray Emniyet Müdürlüklerinde yapılan bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10), 403-428.
- Osborne Jw and Amy O.** (2004). The power of outliers (And Why Researchers Should Always Check For Them). *Practical Assessment, Research & Evaluation*, **9**(6), pp.1-12.
- Özdemir S, Sezgin F ve Koşar S.** (2013). *Eğitim Yönetiminde Kuram ve Uygulama*. 1.Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 514 s.
- Özden Y.** (1999). *Eğitimde Dönüşüm Eğitimde Yeni Değerler*. 2.Baskı, Pegem A Yayınları, Ankara, 237 s.
- Özer T.** (2015), *Beden Eğitimi ile Diğer Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Özyeterliliklerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kütahya, 113 s.
- Özkaynak D.** (2013). *İlköğretim Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışları*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İzmir, 180 s.
- Öztekin A.** (2005) *Yönetim Bilimi*. 3.Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, 421 s.
- Pajares F and Lee A.** (2002). The influence of student teaching on preservice elementary teachers' science self-efficacy and outcome expectancy beliefs, *Journal on Instructional Psychology*, **29**, 245-253.
- Pajares F and Schunk DH.** (2001). Self-beliefs and school success: Self-efficacy, Self-concept, and school achievement. *Perception*, **11**(2), 239-266.
- Pellicer LO ve Anderson LW.** (1995). *A Handbook for Teacher Leaders*. Sage Publications, California, 255 p.
- Raykov T and Marcoulides GA.** (2008). *An introduction to applied multivariate analysis*. 1. Edition, Routledge, New York, 496 p.
- Reed EG.** (2004) Toxic leadership. *Military Review*. **84**(4) (2004), 67-71.

Rosenholtz SJ. (1989). Öğretmen kalitesini ve bağlılığını etkileyen işyeri koşulları: Öğretmen göreve başlama programları için çıkarımlar. *İlkokul Dergisi* **89** (4), 421-439.

Saracaloğlu AS, Certel Z, Varol SR ve Bahadır Z. (2012). Beden eğitimi öğretmenlerinin özyeterlik inançları ve denetim odaklarının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, **3**(2), 54-65.

Sarioğlu H, Özdemir M ve Yetim F. (2005). Mesleki eğitim fakültesi el sanatları eğitimi bölümü öğretmen adaylarının alan bilgisi ve öğretmenlik meslek dersleri ile öğretmenlik uygulaması dersi başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, **165**, 79-87.

Schunk DH. (2014). *Öğrenme Teorileri: Eğitimsel Bir Bakış (M. Şahin, Çev.)*. 5.Baskıdan Çeviri, Nobel Yayınları, Ankara, 600 s.

Senemoğlu N. (2005). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. 12. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 598 s.

Sevinç M. (2019), *İlkokul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İzmir, 128 s.

Shao AT. (2002). *Marketing Research: An Aid to Decision Making*. 2. Edition, Thomson Learning, USA, 610 p.

Sümbül AM. (2001) *Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. Öğretmenlik Mesleğine Giriş (Edit: Ö. Demirel-Z. Kaya)*. Pegem Yayıncılık, Ankara, 306 s.

Sümbül AM. ve Arslan C. (2006). Öğretmen yeterlikleri ölçeğinin geliştirilmesi üzerine bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **7**(2), 217- 231.

Şahin M. (2016), *Konya İlindeki Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kendini Sevme ve Özyeterliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kütahya, 106 s.

Şişman M. (2004). *Öğretim Liderliği*. 2. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 172 s.

Şişman M. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. 3.Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 253 s.

Şişman M. (2009). Öğretmen yeterlilikleri: Modern bir söylem ve retorik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **10**(3), 63-82.

Tamer K ve Pulur A. (2001). *Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri*. Ada Matbaacılık, Ankara, 150 s.

Taş MM. (2021), *Okullardaki Mesleki Öğrenme Topluluğunun Öğretimsel Liderlik ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karaman Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Karaman, 168 s.

Tatlıhoğlu K. ve Okyay EO. (2012). Özel eğitim okul müdürlerinin ve öğretmenlerin öğretim liderliği rolleri (Gaziantep örneği). *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(2), 1045–1061.

Telli E, ÜNSAR A ve Oğuzhan A. (2012). Liderlik davranış tarzlarının çalışanların örgütsel tükenmişlik ve işten ayrılma eğilimleri üzerine etkisi: Konuyla ilgili bir uygulama. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 2(2), 135-150.

Temiz M. (2009). *Halk Eğitimi Merkezlerinde Görevli Mesleki-Teknik ve Sosyal Kültürel Kursları Öğretmenlerinin Öz-Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul, 147 s.

Tepe D. (2011). *Okulöncesi Öğretmenlerinin Özyeterlilik İnançlarını Belirleme Ölçeği Geliştirme*. Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Burdur, 129 s.

Terzi AR, (2003), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Nobel Yayınları, Ankara, 209 s.

Tschannen-Moran M and Woolfolk Hoy A. (2002). The influence of resources and support on teachers' efficacy beliefs. In *Annual Meeting of The American Educational Research Association*, April 2, New Orleans, 1-8.

Tuncer T. (2020), *Okul Yöneticilerinin Liderlik Tarzlarının Örgüt Kültürüne Etkisi: Isparta İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Amme İdaresi Ana Bilim Dalı, Ankara, 125 s.

Turcan HG. (2011). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Özyeterlilik Alguları ile İş Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Konya, 160 s.

Türer A. (2009). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme ve Sorunlar-I. public.cumhuriyet.edu.tr/aturer/ogretmenyetistirme.html. Erişim tarihi: 11 Ekim 2023.

Türk N. (2009). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleklerine İlişkin Özyeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi (Nevşehir İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Niğde, 103 s.

Uygar N. (2023). *Sınıf Öğretmenlerinin Özyeterlilik Alguları ve Motivasyon Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Van, 118 s.

Uygur M. (2010). *İngiliz Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı Lisans Öğrencilerinin Özyeterlilik Algularının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Mersin, 142 s.

Uysal OK ve Bilgivar OO. (2023). Okul müdürlerinin öğretimsel liderlik özelliklerinin öğretmenlerin öz-yeterliliklerine etkisi. *İZÜ Eğitim Dergisi*, 5 (9) , 74-93.

Ünlü H ve Aydos L. (2010). Beden eğitimi öğretmenlerinin yeterlilikleri üzerine bir derleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(187), 172-192.

Ünlü H, Sünbül AM ve Aydos L. (2008). Beden eğitimi öğretmenleri yeterlik ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, **9**(2), 23-33.

Ünlü H. (2008). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yeterlikleri ve Sınıf Yönetimi Davranışları*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara, 193 s.

Üredi I ve Üredi L. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine, buldukları sınıflara ve başarı düzeylerine göre fen öğretimine ilişkin öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **1**(2), 1-8.

Üstüner M, Demirtaş H, Cömert M ve Özer N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **9**(17), 1-16.

Varış F. (1978). *Eğitim Bilimine Giriş*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara, 188 s.

Ventura M, Salanova M and Llorens S. (2014). Professional self-efficacy as a predictor of burnout and engagement: The role of challenge and hindrance demands. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 1-26.

Vural DE ve Hamurcu H. (2008). Okul öncesi öğretmen adaylarının fen öğretimi dersine yönelik öz-yeterlik inançları ve görüşleri. *İlköğretim Online*, **7**(2), 456-467.

Woolfolk AE, Rosoff B and Hoy WK. (1990). Teachers' sense of efficacy and their beliefs about managing students. *Teaching and Teacher Education*, **6**(2), 137-148.

Woolfolk Hoy A and Burke Spero R. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: a comparison of four measures. *Teaching And Teacher Education*, **21**, 343-356.

Yaman A. (2010). İç denetçinin yeni rolü; Etik liderlik. *Denetim*, (5), 9-16.

Yaman E ve Ezer Ö. (2015). Öğretmen algılarına göre ortaokul müdürlüklerinin öğretimsel liderlik davranışları ile öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, **10**(1), 39-54.

Yanık M. (2017). Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının öğretmen özyeterlik inançları. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, **19**(4), 148-161.

Yeşil A. (2016). Liderlik ve motivasyon teorilerine yönelik kavramsal bir inceleme. *Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi*, **2**(3), 158-180.

Yetim A. (2000). *Sosyoloji ve Spor*. 1. Baskı, Topkar Matbaacılık, Ankara, 255 s.

Yetim AA ve Göktaş Z. (2004). Öğretmenin mesleki ve kişisel nitelikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, **12** (2), ss.541-550.

Yılmaz E ve Kurşun AT. (2015). Okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışları ile öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeyleri arasındaki ilişki. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, **2**(1), 41-57.

Yılmaz H. (2008). *Stratejik liderlik*. Kum Saati Yayınları, İstanbul, 189 s.

Yılmaz K ve Çokluk Bökeoğlu Ö. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin yeterlik inancı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi (JFES)*, **41** (2), 143-167.

Yılmaz M ve Gürçay D. (2011). Biyoloji ve fizik öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterliklerini yordayan değişkenlerin belirlenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, **40**(1).

Yukl G. (2008). How leaders influence organizational effectiveness. *The Leadership Quarterly*, **19**(6), 708-722.

Zijlstra WP, Ark LA and Sijstma K. (2007). Outlier detection in test and questionnaire data. *Multivariate Behavioral Research*, **42**(3), 531-555.

EKLER

Ek 1. Ölçek Formu

Değerli Beden Eğitimi Öğretmenleri,

Elinizdeki bu çalışma Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğretmen Öz Yeterlikleri ve Öğretimsel Liderlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Anket sonuçları hiçbir şekilde başka amaçla kullanılmayacak olup, anket sonuçlarının güvenilir ve geçerli olabilmesi açısından hiçbir sorunun boş bırakılmaması ve sadece bir seçeneğin işaretlenmesi gerekmektedir. Katılımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Ömer YALDIZ
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ,
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ,
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

KİŞİSEL BİLGİLER

- 1- **Cinsiyet**   ( ) Kadın   ( ) Erkek
- 2- **Kıdem**   ( ) 1-5 Yıl   ( ) 6-10 yıl   ( ) 11-15 yıl   ( ) 16-20 yıl   ( ) 21 yıl ve üzeri
- 3- **Yaş**   ( ) 21-25   ( ) 26-30   ( ) 31-35   ( ) 36-40   ( ) 41 ve üzeri
- 4- **Görev yaptığınız okulun türü**   ( ) Ortaokul   ( ) Lise
- 5- **Görev yaptığınız okul**   ( ) Devlet   ( ) Özel
- 6- **Medeni durum**   ( ) Evli   ( ) Bekar
- 7- **Branş**   ( ) Takım Sporları   ( ) Bireysel Sporlar
- 8- **Eğitim düzeyi**   ( ) Lisans   ( ) Yüksek Lisans   ( ) Doktora
- 9- **Gelir durumu**   ( ) İyi   ( ) Orta   ( ) Kötü
- 10- **Sporcu özgeçmişi**   ( ) Evet   ( ) Hayır
- 11- **Okulda malzeme durumu**   ( ) İyi   ( ) Orta   ( ) Kötü

12- Okul idaresinin spora bakış açısı ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü

13- Yeterliğinizi yansıttığınızı düşünüyor musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır

ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİ					
	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
1. Çalışılması zor öğrencilere ulaşırım.					
2. Öğrencilerin eleştirel düşünebilmelerini sağlarım.					
3. Sınıfta dersi olumsuz yönde etkileyen davranışları kontrol ederim.					
4. Derslere ilgisiz öğrencilerin derse katılmaları için onları yüreklendiririm.					
5. Öğrencilerin davranışlarıyla ilgili beklentilerimi açıkça ortaya koyarım.					
6. Öğrencileri okulda başarılı olabileceklerine inandırırım.					
7. Öğrencilerin zor sorularını cevaplandırırım.					
8. Sınıfta yapılan etkinliklerin düzenli yürütülmesini sağlarım.					
9. Öğrencilerin öğrenmeye değer vermelerini sağlarım.					
10. Öğrettiklerimin öğrenciler tarafından ne ölçüde kavrandığını değerlendiririm.					
11. Öğrencilerin performansını iyi ölçecek sorular hazırlarım.					
12. Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmelerine yardımcı olurum.					
13. Öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını sağlarım.					
14. Başarısız bir öğrencinin dersi daha iyi anlamasını sağlarım.					
15. Dersi olumsuz yönde etkileyen ya da derste gürültü yapan öğrencileri yatıştırırım.					
16. Farklı öğrenci gruplarına uygun sınıf yönetimi sistemini oluştururum.					
17. Dersleri öğrencilerin bireysel farklılıklarına gözeterek, seviyelerine uygun biçimde işlerim.					
18. Öğrencileri değerlendirmede farklı yöntemler kullanırım.					
19. Problemlili öğrencilerin dersin düzenini bozmasını engellerim.					
20. Konu yeterince anlaşılmadığında farklı açıklamalar ya da örnekler veririm.					
21. Varlığını hiçe sayan öğrenci davranışlarını, olumlu yönde değiştiririm.					
22. Çocuklarının okulda başarılı olmaları ailelerine yardımcı olurum.					
23. Sınıfta farklı öğretim yöntemlerini kullanırım.					
24. Öğrenme yeteneği yüksek olan öğrencilere uygun öğrenme ortamlarını sağlarım.					

ÖĞRETİMSEL LİDERLİK ÖLÇEĞİ	Çok Az	Az	Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
1. Kişisel tutumlarımı açıkça ortaya koyarım.					
2. Yeni fikirlerimi öğrencilerle birlikte denerim.					
3. Plan yapmaksızın çalışırım.					
4. Yapılacak işlerin belirli standartlara uygun olmasına dikkat ederim.					
5. Öğrencilerin uyumlu bir işbirliği içinde öğrenmeleri için her şeyi yaparım.					
6. Kolay ve anlaşılır bir beden eğitimi öğretmenini olduğuma inanırım.					
7. Değişiklikler yapmaya istekliyimdir.					
8. Dersin amaçlarına bölgenin özellikleri ile ilgili yeni amaçlar eklerim.					
9. Öğrencilerin başarı düzeylerini dikkate alarak daha üst düzeyde amaçlar belirlerim.					
10. Millî Eğitimin Genel Amaçları ile tutarlı olacak şekilde öğrencileri hayata hazırlayıcı yeni amaçlar belirlerim.					
11. Sınıfta düzenli olarak gözlem yaparım.					
12. Sınıfta öğretimi değerlendirirken öğrencilerin yaptıkları çalışmalarını dikkate alırım.					
13. Gözlem sonrası öğrencilerin öğretim uygulamalarındaki güçlü yönlerini belirlerim.					
14. Gözlem sonrası öğrencilerin öğretim uygulamalarındaki zayıf yönlerini belirlerim.					
15. Öğretim programının okulda uygulanması sırasında sınıf içi koordinasyonu sağlarım.					
16. Ders dışı etkinliklerin amaçlarının derslerin özel amaçları ile birlikte tutarlı olmasını sağlarım.					
17. Sınıf eğitim programında yer alan amaçların kapsamı kapsamadığını görmek için yıllık planı incelerim.					
18. Eğitim ve öğretim etkinliklerini yıllık plana uygun olarak yürütürüm.					
19. Teneffüslerde ve ders dışı zamanlarda öğrencilerin görüşme isteklerini karşılamak için zaman ayırırım.					
20. Ders dışı eğitim etkinliklerine katılırım.					
21. Öğle yemekleri ve teneffüslerde öğrencilerle birlikte olmaya çalışırım.					
22. Öğrencilerin sorunları olduğunda her an onların yanında olmaya özen gösteririm.					
23. Gösterdikleri olumlu davranış ve başarılarında dolayı öğrencilerimi överim.					
24. Öğrencilerin başarılarında haberdar etmek için velilerle iletişim kurarım.					
25. Mesleki gelişim olanaklarından haberdar olurum.					
26. Okulun amaçları ile tutarlı hizmet içi eğitim etkinliklerine katılırım.					
27. Alanı ile ilgili dergi ve makaleleri düzenli bir şekilde takip ederim.					
28. Hizmet içi eğitimde kazandığım becerileri sınıfta uygularım.					
29. Öğretim hedeflerine ulaşabilmek için eğitim araç ve gereçlerini etkili bir şekilde kullanırım.					
30. Eğitim öğretim konusundaki konferanslara katılırım.					
31. Mesleki gelişime ilişkin öğretim konusunda diğer öğretmenlerden gelecek görüşme teklifleri için zaman ayırırım.					

EK 2. Ölçek İzin Kullanımı

Ömer Yıldız 14.09.2022

Alıcılar: pnrgndmr@gmail... ▾

Pınar Hocam Merhaba.
Adım Ömer YALDIZ . Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde tezli yüksek lisans yapmaktayım. Araştırmamın konusu olan " Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğretmen özyeterlilikleri ve öğretimsel liderlikleri " adlı çalışmamda Öğretimsel Liderlik Ölçeğinizi kullanabilir miyim ?

Pınar Demir 15.09.2022

Alıcılar: ben ▾

Kullanabilirsiniz.

iPhone'umdan gönderildi

Ömer Yıldız <omeryaldz22@gmail.com> şunları yazdı (14 Eyl 2022 11:06):

[Alıntılanan metni göster](#)

Ömer Yıldız 11.09.2022

Alicılar: alperkose v

İbrahim Hocam Merhaba.
Adım Ömer YALDIZ . Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde tezli yüksek lisans yapmaktayım. Araştırmamın konusu olan " Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğretmen özyeterlilikleri ve öğretimsel liderlikleri " adlı çalışmamda Öz- Yeterlilik Algısı ölçeğinizi kullanabilir miyim ?

İbrahim Alper K... 13.09.2022

Alicılar: ben v

kullanabilirsin

Kimden: "Ömer Yıldız"

<omeryaldz22@gmail.com>

Kime: alperkose@ibu.edu.tr

Gönderilenler: 11 Eylül Pazar 2022

12:02:08

Konu: Yüksek Lisans

[Alıntılanan metni göster](#)

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı:	Ömer YALDIZ
Uyruğu:	T.C.
Doğum yeri ve tarihi:	Mardin / 1996
E mail:	Omeryaldz22@gmail.com
Yabancı Dil:	İngilizce
Orcid Numarası:	0009-0004-9979-1785

EĞİTİM BİLGİLERİ

Derece	Kurum/Alan	Yer	Yıl
Doktora			
Y.Lisans	Bingöl Üniversitesi	Bingöl	2021/2023
Lisans	Batman Üniversitesi	Batman	2017-2021
Lise	Süleyman Demirel Lisesi	Diyarbakır	2010-2014

AKADEMİK BİLGİLER

Kurum /Yer	Bölüm/ Birim	Şehir	Ünvan	Yıl
MEB/ Ergani	Ergani Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	Diyarbakır	Beden eğitimi ve spor öğretmeni	2022-

AKADEMİK YAYIN VE FAALİYETLER

1. MAKALELER

Arslan, H. , Kuyulu, İ. , Yıldız, Ö. & Beltekin, E. (2023). Lise Öğrencilerinde Spor Yapmanın Teknoloji Bağımlılığı, Okula Bağlılık Ve Akademik Erteleme Üzerindeki Rolü . The Online Journal of Recreation and Sports , 12 (3) , 408-416 . DOI: 10.22282/tojras.1301896

2. BİLDİRİLER

Kuyulu İhsan, Beltekin Enes, Yıldırım Araz Gamze, Yıldız Ömer (24.10.2022-26.10.2022), “Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Mental İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” presented at the 6.Uluslararası Avrasya Spor, Eğitim ve Toplum Kongresi- DİYARBAKIR, 2022